

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nina Balent

**Vpliv nevladnih organizacij na državno upravo
pri odločanju na področju športa**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nina Balent

Mentor: izr. prof. dr. Miro Haček

**Vpliv nevladnih organizacij na državno upravo
pri odločanju na področju športa**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

VPLIV NEVLADNIH ORGANIZACIJ NA DRŽAVNO UPRAVO PRI ODLOČANJU NA PODROČJU ŠPORTA

Naloga proučuje vpliv predstavnikov nevladnih organizacij na odločitve državne uprave glede pravnih podlag in financiranja športa kot javnega interesa v Sloveniji. Poleg tega je cilj naloge ugotavljanje razmerja med vladnimi in nevladnimi organizacijami na področju športa. Podanih je nekaj ključnih informacij o pravnih, finančnih in organizacijskih dejstvih na področju organiziranosti športa, tako civilne družbe, kot javnega oz. državnega sektorja. Izvedena je bila raziskava strokovnih mnenj s pomočjo intervjujev vodstev Strokovnega sveta RS in Fundacije za šport ter predstavnikov OKS in Nacionalnih športnih zvez, o sedanjem stanju in prihodnjih usmeritvah glede vpliva predstavnikov nevladnih organizacij na odločitve državne uprave. Rezultati so pokazali: da je vpliv predstavnikov nevladnih organizacij na odločitve državne uprave tako na področju zakonodaje kot financiranja premajhen; da javni zavodi s področja športa predstavljajo nelojalno konkurenco športnim društvom in zvezam; predstavniki političnega življenja so vključeni v delo nevladnih organizacij s področja športa.

Ključne besede: nevladne organizacije, šport, proces odločanja, državna uprava

IMPACT OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS ON STATE ADMINISTRATION AT DECISION-MAKING ON FIELD OF SPORT

This work is based on reviewing the impact of representatives of non-governmental organizations on decision-making of state administration, considering legal bases and funding of sport as a collective interest in Slovenia. The goal of this work is to found relationship between governmental and non-governmental organizations on field of sport. The work contains a few key informations about legal, financial and organizational facts of sport on civil societies as well as public and state sector. The reasearch of expert opinions was found out, through interviews (of managements of Specialist council of Republic of Slovenia, Foundation for sport, represestative's Olympic Comitee of Slvenia and of National sport association), on present condition and futur orientations about influences of representative of non-governmental organizations on desisions of state adnistration. Results indicate that the impact of representatives of non-governmental organizations on decision-making of state administration on field of legislation as funding is too small. Public institutions form field of sport are representing unloyal competition to sport associations and unions. Representatives of political life are engaged in work of nongovernmental organizations from field of sport.

Key words: Non-governmental organisations, sport, decision-making, state administration

KAZALO

1	UVOD.....	6
1.1	CILJI	7
1.2	HIPOTEZE	8
1.2	UPORABLJENA METODOLOGIJA	9
1.2.1	ANALIZA SEKUNDARNIH VIROV	9
1.2.2	ANALIZA VSEBINE PRAVNIH DOKUMENTOV	10
1.2.3	METODA STRUKTURIRANEGA (anketnega) INTERVJUJA.....	10
2	TEORETIČNI DEL	12
2.1	JAVNA UPRAVA, DRŽAVNA UPRAVA	12
2.2	UREDITEV UPRAVE V RS	16
2.2.1	VLADA V SLOVENIJI	16
2.2.2	POZITIVNOPRAVNA UREDITEV V RS	17
2.2.3	ZAKON O ŠPORTU (ZSPO)	23
2.3	NEVLADNE ORGANIZACIJE NA PODROČJU ŠPORTNE DEJAVNOSTI	26
2.3.1	DELITEV NEVLADNIH ORGANIZACIJ	28
2.3.2	FUNDACIJA ZA FINANCIRANJE ŠPORTNIH ORGANIZACIJ.....	30
2.3.3	DRUŠTVA.....	31
2.3.4	POLOŽAJ NEPROFITNO VOLUNTERSKEGA SEKTORJA PRI NAS	34
2.3.5	VODENJE V NEPROFITNIH ORGANIZACIJAH	36
2.4	FINANCIRANJE ŠPORTA V EU IN V RS V ČASU RECESIJE	38
2.4.1	TELESNA DEJAVNOST USMERJENA V JAVNO ZDRAVJE V EU	47
3	VPLIV NEVLADNIH ORGANIZACIJ NA DRŽAVNO UPRAVO PRI ODLOČANJU NA PODROČJU ŠPORTA	49
4	ZAKLJUČEK	56
5	LITERATURA	58
	PRILOGA.....	64
	PRILOGA A: VPRAŠALNIK.....	64

KAZALO TABEL IN GRAFOV

TABELA 2.1: Celotno financiranje športa: predstavitev glede na vire financiranja	39
TABELA 2.2: Financiranje s strani ministrstev za šport	40
TABELA 2.3: Celotni izdatki gospodinjstev za šport v EUR.....	42
GRAF 3.1: Na katere javne inštitucije imajo največji vliv društva in zveze, OKS-ZŠZ?	52
GRAF 3.2: Celotni prihodki v športnih organizacijah v letu 1998	54

SEZNAM KRATIC

EU	Evropska unija
MŠŠ	Ministrstvo za šolstvo in šport
NVO	Nevladne organizacije
OKS	Olimpijski komite Slovenije
OKS – ZŠZ	Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez
RS	Republika Slovenija
ZSpo	Zakon o športu

1 UVOD

Šport – pomen besede izvira iz starofrancoskega desport, kar pomeni kratkočasiti se, razvedriti, zabavati se. (Javornik 1998, 4247) Na splošno pomeni telesno dejavnost, igro ali tekmovanje. (SSKJ 2005, 1101/IV) Predmet proučevanja športne stroke je človek (ljudje - ekipa) v gibanju (znanost se imenuje kineziologija), s svobodno izbranim ciljem, ki je prizadevanje za uspeh v tekmovanju, v katerem so uveljavljene enake možnosti. (Fritzweiler 2007, 2-6) Če pri tako opredeljeni gibalni dejavnosti upoštevamo še vsi tisti vse procese, pojave in odnose, potem lahko govorimo tudi o športni kulturi. (Kristan 2000, 31)

Poskusov opredelitve dejanskega ali pravnega pomena športa je veliko, vendar v obširni literaturi (Šugman 1998, 23; Kristan 2000, 31; Bergant Rakočević 2002; Ilešič 2008, 28) ne moremo najti pojma, ki bi ga lahko šteli za splošno sprejetega. Ko ima ugotovitev ali je neka dejavnost šport ali ne, pravne posledice, ustrezne inštitucije same odločajo o pojmu športa. (Ilešič 2008, 28) Tako Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez kot krovni predstavnik nevladnih organizacij s področja športa priznava športne dejavnosti, kot so: bridge, biljard, pikado; ministrstvo oziroma vlada priznava športne dejavnosti, kot so: šah...; Fakulteta za šport pod športom razume tudi dejavnosti za zdravje, dejavnosti s področja turizma; šport je ena od dejavnosti šolskega curriculumu ipd. Različna tolmačenja povzročajo težave zlasti zaradi športa kot prostočasne dejavnosti in značaje športa kot igre (Huizinga 1992), ne pa kot dela (poklica). »Že takoj se zalomi pri športni vzgoji, ki seveda ni prostovoljna prostočasna dejavnost.« (Kristan 2000, 31) »V logičnem smislu je poklicna tekmovalna športna dejavnost slučajnostna nebistvena, naključna lastnost športa.« (Kristan 2000, 32). Igra se izvaja v omejenem prostoru, vsebuje od udeležencev prostovoljno sprejeta posebna pravila izven vsakdanjega življenja, vsebuje tekmovalnost, pa tudi srečo, ki je neodvisna od udeležencev, pobeg od stvarnosti, zanos (»hipnotiziranost«). (Huizinga 1992; Doupona, Petrovič 2000) Čeprav je šport že v izhodišču opredeljen kot prostovoljna prostočasna dejavnost posameznikov in s tem zasebnega udejstvovanja zaradi česar bi morala biti vsaka težnja oblasti, da bi posegala vanj, neupravičena in hkrati nepotrebna, (Šugman in drugi 1999) država s svojimi institucijami nenehno na različne načine in iz različnih motivov posega vanj. (Kustec Lipicer 2007, 60)

Šport ni opredeljen kot enovita dejavnost. Šport v Sloveniji je urejen z Zakonom o športu. Že v 1. členu ZSpo je zapisano, da je delovanje v športu interesno in prostovoljno. (Zakon o

športu 1998, 1.čl.) Kljub pomembni vlogi, ki jo ZSpo v številnih členih zagotavlja Olimpijskemu komiteju Slovenije – Združenju športnih zvez, je ta »avtonomija« prostočasne in interesne dejavnosti v dokajšnji meri nadzorovana, usmerjana s strani državne uprave (in igralcev, ki vplivajo na odločitve državne uprave na šport kot pomemben izsek dejavnosti civilne družbe).

1.1 CILJI

Cilj naloge je primerjati vpliv predstavnikov nevladnih organizacij na odločitve državne uprave glede organiziranosti, ekonomskih in pravnih podlag športa kot javnega interesa v Sloveniji. Poleg tega je cilj naloge ugotoviti razmerja med vladnimi in nevladnimi organizacijami s področja športa.

Glavni dejavniki, ki opredeljujejo sisteme športa so: zgodovinski razvoj, podrejenost področja različnim ministrstvom, športnim organizacijam, olimpijskim komitejem, oblike organiziranosti športne vzgoje (obvezna ali fakultativna, klubska dejavnost), nosilci organiziranosti in izvedbe športne dejavnosti, viri sredstev in lastništvo infrastrukture in pravni status. Na podlagi primerjave z mednarodnim prostorom poskušam ugotoviti, kam spada glede legalnih okvirjev, organiziranja in financiranja, šport v Sloveniji, in mednarodno raven organiziranosti športa v celoti. Naloga zajema vse glavne vidike športa: legalni, organizacijski, finančni, statusni - zasebni, neprofitni, profesionalni, rekreativno-sprostitutveni...

Moje hipoteze, ki jih bom raziskovala, so nastale iz dejstev, da je šport v veliki meri povezan z delovanjem na določenem družbenem področju v civilni sferi, prav tako pa v veliki meri obstaja tradicionalna povezava civilne športne sfere z državnim nivojem, ne glede na politično opcijo, ki je na oblasti. Ta trend je zaznati tudi v svetu, kajti »good governance« - dobro vladanje, pomeni tudi dobro sodelovanje med javno in zasebno sfero – tako imenovani »public private partnership«, ki je bil tudi dvakratni naslov mednarodnih kongresov (2001 in 2008) v soorganizaciji Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez in Ministrstva za šolstvo in šport RS.

Iz predmeta in problema izhajajo naslednji cilji :

Poskušala sem ugotoviti, kam spada šport v Sloveniji glede vpliva nevladnih organizacij na odločanje glede legalnih okvirjev, odnosov med državo in nevladnimi organizacijami, organiziranja in financiranja.

1. Ugotoviti vpliv in pristojnosti (pravne in ekonomske), ki jih imajo NVO skupaj z vladnimi organizacijami (klubi, zveze) na soodločanje in pripravo pravnih aktov na področju športa pri ustreznih ministrstvih. Ugotoviti vpliv in pristojnosti nevladnih organizacij pri soodločanju skupaj z vladnimi organizacijami na skupno pripravo odločitev pri sofinanciranju programov športa in s tem preko sofinanciranja na usmerjanje športa v RS.
2. Preveriti, če bi NVO uspešnejše in učinkovitejše upravljale upravne naloge kot javni zavodi, ki so jih ustanovile občinske in državne uprave.
3. Preveriti vključenost pomembnih članov strank v delovanje nevladnih organizacij (združenj, skupin itd.), zaradi česar imajo nevladne organizacije lahko močan vpliv tudi na politične stranke in na odločanje na področju športa.

Glede na ugotovitve, ki izhajajo iz ciljev, bom poskušala uvrstiti Slovenijo med države EU, pri katerih prevladuje največja podobnost pri modelu organiziranosti športa. Države v EU so namreč glede na vire financiranja, organiziranost in odnose med vladnimi in nevladnimi odnosi primerljive in se delijo na več sorodnih skupin.

1.2 HIPOTEZE

Z ozirom na predmet, problem in cilje raziskave sem zasnovala naslednje hipoteze:

1. Nevladne organizacije nimajo dovolj vpliva na odločanje države glede zakonodaje v športu in glede sofinanciranja izvajanja letnega programa športa v RS;
2. Država na področju športa z zakoni, lastništvom objektov in sofinanciranjem prekomerno ureja področja: status športnikov in športnih delavcev, usposabljanje in licenciranje, financiranje programov in upravljanje objektov nevladnih organizacij v športu;
3. Država oz. njeni javni zavodi s svojimi servisnimi storitvami (javnimi službami)

vplivajo pozitivno na konkurenčnost nevladnih organizacij na področju športa v Republiki Sloveniji.

Z intervjuji s strokovnjaki – poznavalci bi rada našla odgovore tudi na raziskovalna podvprašanja:

- Ključni predstavniki nevladnih organizacij so večinoma vključeni v sokreiranje odločitev skupaj z vladnimi igralci in s tem državo na področju športa (priprava aktov, kriterijev za sofinanciranje, usmeritev javnega financiranja...);
- V športni dejavnosti obstaja negativna korelacija med obsegom javnega in obsegom neprofitno volonterskega sektorja (prostor, ki ga zavzema država z javnimi službami dominira nad neprofitno volonterskim sektorjem, večji je delež zaposlenih v javnem sektorju, manjši je delež zaposlenih v neprofitno volonterskem sektorju);
- Ključni vladni igralci so večinoma vključeni tudi v delovanje tistih športnih organizacij, ki imajo pomemben delež prostovoljnega dela;
- Države EU je možno razvrstiti v več homogenih skupin glede na organiziranost, pravni red in financiranje športa;
- Med strukturo in organiziranostjo športa v EU in po svetu in organiziranostjo športa v Sloveniji ni pomembnih razlik;
- Med viri (nosilci) financiranja po svetu in viri (nosilci) financiranja športa v Sloveniji obstajajo pomembne razlike;
- Med odnosi nacionalnih športnih zvez in olimpijskimi komiteji v EU (po svetu) z vladnimi strukturami in odnosi s podobnimi strukturami v Sloveniji ni pomembnih razlik.

1.2 UPORABLJENA METODOLOGIJA

Uporabila bom naslednje komplementarne tehnike in metode:

1.2.1 ANALIZA SEKUNDARNIH VIROV

Primarna metoda bo primerjalna analiza podatkov iz različnih teoretskih izhodišč. Tudi ostalo preučeno literaturo bom uporabila za metodo osredotočene sinteze in za postavitev teoretičnega okvira. Osredotočila se bom na proučevanje vpliva nevladnih organizacij kot

nosilcev interesov državljanov na odločanje političnih strank in državnih organov. Teme bodo: nevladne organizacije na področju športne dejavnost, delitev nevladnih organizacij, organiziranost, financiranje, struktura športa v Sloveniji, položaj neprofitno volonterskega sektorja pri nas, vodenje v neprofitnih organizacijah, javna uprava in državna uprava,. Proučila bom uradne statistike, zapisnike in poročila o vključenosti predstavnikov nacionalnih športnih zvez in olimpijskega komiteja v odločanje skupaj z vladnimi organizacijami in o njihovem vplivu na odločitve na področju športa v praktičnem delu Direktorata za šport, Strokovnega sveta, Sveta Fundacije za šport... Izvedena bo primerjava zakonskih oblic, izvajanje zakona v praksi in učinkov. Primerjava bo obsegala tako kvalitativni kot kvantitativni pristop.

1.2.2 ANALIZA VSEBINE PRAVNIH DOKUMENTOV

Analizo bom uporabila za predstavitev in opis ureditve uprave v RS, zakonodaje na področju športa v Sloveniji in za opredelitev pravne podlage delovanja (vpliva na sooblikovanje politik na področju športa). Analiza bo obsegala vpliv NVO na odločanje uprave (Direktorat za šport MŠŠ) v RS in Fundacije za financiranje športnih organizacij v RS glede na zastopanost predstavnikov NVO v Strokovnem svetu vlade RS za šport, Svetu Fundacije za šport in v strokovnih komisijah za izbor izvajalcev letnega programa športa na Direktoratu za šport MŠŠ.

1.2.3 METODA STRUKTURIRANEGA (anketnega) INTERVJUJA

Izvedla sem strukturiran družboslovni intervju o delu na področju športa. S pomočjo intervjujev poznavalcev oz. strokovnjakov s tega področja sem raziskovala možnosti vplivanja na odločanje državne uprave in iskala odgovore na zastavljena vprašanja. Intervjuvala sem šest predstavnikov nevladnih organizacij v različnih inštitucijah (Strokovni svet vlade RS za šport, Svet Fundacije za šport, Strokovne komisije za izbor izvajalcev letnega programa športa na Direktoratu za šport MŠŠ). Poskušala sem najti odgovore strokovnjakov poznavalcev na zastavljena vprašanja.

Ta metoda je služila kot oblika dodatnega pojasnjevanja in tudi za analizo vplivov OKS-ZŠZ kot krovne nevladne organizacije s področja športa ter za razjasnitev oz. pojasnjevanje posamezne problematike in vpliva na samo organizacijsko strukturo odločanja v športu.

Izbrani sogovorniki so strokovnjaki, ki kot predstavniki nevladnih organizacij soodločajo v vladnih organih. Predstavili so svoja videnja trenutnega stanja glede vplivov predstavnikov nevladnih organizacij v različnih inštitucijah ter o možnih še boljših rešitvah tega problema. Seznam vprašanj (raziskovalna podvprašanja služijo kot dodatna pomoč) je bil vnaprej znan in v določenem zaporedju. Intervjuvanci so podali subjektivne zaznave, svoja mnenja in tudi pojasnila. Intervju je bil izveden najprej kot pisni odgovori na zastavljena štiri vprašanja, nato kot komentar, mnenje ali pojasnila k odgovorom. Odgovore na raziskovalna podvprašanja sem beležila sproti, analizo dobljenih informacij pa sem nato ustrezno prikazala.¹

S pisnimi odgovori sem se izognila subjektivni obdelavi podatkov, ohranila preglednost in možnost takojšnjega razvrščanja podatkov. Z intervjujem pa sem ohranila širino podanih mnenj in informacij ter razširila okvir možnih odgovorov. Uporaba obeh metod intervjuja in ankete (metoda anketnega intervjuja) je zvrst komunikacije, ki jo je možno standardizirati in tako zagotoviti stabilnost, ter veljavnost raziskovalnega postopka. To opisuje Samo Uhan v delu »Prava in neprava mnenja« (Uhan 1998).

---

¹ Več o metodi intervjuja v Long, Jonathan. 2007. *Researching Leisure. Sport and Tourism. The Essential Guide*. London: Sage.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 JAVNA UPRAVA, DRŽAVNA UPRAVA

Javna uprava je upravljanje v javnih zadevah. Gre za odločanje o tem, katere so splošne družbene potrebe in kateri načini za njihovo zadovoljevanje. Hkrati pa gre za reševanje in urejanje družbenih razmerij na prisilen način.

Vsa sfera družbenega življenja je razdeljenih na zasebno in javno. V zasebno ne spadajo samo človekove zasebne zadeve, pač pa tudi tiste, ki se v družbi urejajo same od sebe z določenimi družbenimi regulativnimi mehanizmi. Večina družbenih razmerij je menjalnih (daj-dam princip), večina od njih je ekvivalentnih. Ljudje se zanje svobodno odločajo, sama razmerja se zato usklajujejo avtomatično. Teorija to imenuje sinergetski (sodelovalni) sistem družbe.

V zasebni sferi vsak, ki zasleduje individualni interes, zasleduje tudi javnega. V družbi pa je veliko razmerij, pri katerih ekvivalentnost ne nastopi z avtomatizmom (nekatero dobrine so subvencionirane, ker jih morajo dobiti vsi ljudje, ne glede na to, ali so jih zmožni plačati). Javna uprava je potrebna, da družba funkcionira tam, kjer avtomatizmi ne dečujejo, ureja v javnem interesu in zagotavlja ekvivalentnost. Do koder deluje samo-regulativni sistem, deluje zasebna sfera. Razlogi za širitev javne sfere so v kompleksnosti in zapletenosti družbe.

Državna uprava je ožji pojem od javne uprave. Pomemben del upravljanja javnih zadev je take narave, da zahteva vsaj posredno grožnjo z uporabo fizične prisile. Del javnih zadev, ki se ureja s prisilo, je državna uprava, ostali del pa spada med javne službe.

Država ima monopol fizične prisile, ki se uporablja za del zadev javne uprave. Državna uprava upravlja posredno, le manjši del je neposredno upravljanje - materialna dejanja, ki so večinoma prisilne narave.

Državna uprava se običajno imenuje državni aparat (prevladuje organizacijski vidik). Javna uprava je hkrati oblast in servis - po organizaciji in po funkcijah. Nekateri organi so seveda bolj oblastveni kot drugi.

Javna uprava obsega:

- celoten državni aparat (ki ni sodstvo ali zakonodaja),
- lokalno samoupravo,
- javni sektor - organizacijske oblike izvajanja javnih služb (ki niso vse v javnem sektorju),
- različne organizacije, ki izvajajo javne funkcije na podlagi javnega pooblastila ali kakšnega drugega razmerja - nevladne organizacije.

Področje javnih služb opredeljuje tudi Zakon o zavodih, ki ureja področje t. i. družbenih dejavnosti. Zakon je bil sprejet leta 1991. Vsebuje statusne določbe o zavodih kot organizacijah, ki se ustanovijo za opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture, športa, zdravstva, socialnega varstva in nekaterih drugih gospodarskih dejavnosti, poleg njih pa tudi tistih, katerih cilj ni pridobivanje dobička. S tem je zakonsko urejen del javnih služb, ki pokrivajo področje negospodarstva, z vsebinskega vidika pa bo to področje zaokroženo s sprejetjem zakonov in predpisov lokalnih skupnosti, ki bodo na posameznih področjih določili vrste in obseg javnih služb.

Zakon opredeljuje zavode kot organizacije, ki se ustanovijo za opravljanje družbenih in drugih dejavnosti, če cilj dejavnosti ni pridobivanje dobička. Primarni cilj je opravljanje dejavnosti oziroma nudenje in zadovoljevanje javnih potreb v javnem interesu. Gre torej za vzpostavitev posebnih razmerij: na eni strani je vlada, ki določa poseben režim, na drugi strani pa so tisti, v katerih korist se te storitve opravljajo. Zakon o zavodih ne velja za zavode, ki se ustanovijo kot upravni organi ali upravne organizacije po predpisih o državni upravi.

Zakon ločuje zavode na javne zavode in druge zavode. Javne zavode ustanovijo Republika, občine in mesta in druge z zakonom pooblašcene javnopravne osebe za opravljanje javnih služb. Druge zavode pa lahko ustanovijo domače in tuje pravne in fizične osebe, če ni za posamezne dejavnosti ali za posamezne vrste zavodov z zakonom drugače določeno.

Javne službe je treba razlikovati od javnega sektorja. Javni sektor je vezan na lastništvo, je v lasti države, zagotavlja pa javne dobrine in storitve. Razmejevanje med zasebno in javno sfero človekovih dejavnosti je v rokah zakonodajalca. Meja med obema sferama ni vedno jasno določena, včasih se tudi prepletata med seboj. Zato pojem javnega in zasebnega ne gre razlagati niti z vidika togega razmejevanja države, njenih organov in ustanov od podjetij in

drugih organizacijskih oblik, ki nastopajo na trgu, niti z vidika vsebine dejavnosti, ki jih opravljajo prvi ali drugi. (Čebulj 1992)

Večkrat pride do prepletanja različnih vlog države, ki lahko nastopa kot "podjetnik" zaradi zagotavljanja javnih dobrin, lahko pa nastopa tudi kot podjetnik, enako kot vsak zasebnopravni subjekt, zaradi nastopanja na trgu in pridobivanju dobička. Podobno lahko tudi zasebnopravni subjekti v različnih organizacijskih oblikah nastopajo kot nosilci dejavnosti, s katerimi se zagotavljajo javne dobrine, pogoj je le, da imajo ustrezno pooblastilo države ali lokalne skupnosti za opravljanje javne službe. (Čebulj 1992)

Ločimo dve vrsti javnih pooblastil:

- pooblastilo za izdajanje predpisov,
- pooblastilo za odločanje o pravicah in obveznostih posameznikov.

Vrste javnih služb:

- javne službe za družbene dejavnosti - negospodarske javne službe,
- gospodarske javne službe - zajemajo materialno infrastrukturo.

Zavod, ki mu je podeljena koncesija, ima glede opravljanja javne službe pravice, dolžnosti in odgovornosti javnega zavoda oziroma gre za zavod s pravico javnosti. Koncesijo lahko dobi zavod, ki izpolnjuje pogoje, predpisane za opravljanje javne službe. Izbira konkretnega zavoda, ki mu bo podeljena koncesija, je stvar koncedenta. Zakon o zavodih ne določa posebnih postopkov za izbiro, tako da lahko pristojni organi koncesijo podeljujejo po svoji presoji, posamezni področni zakoni pa določajo posebne postopke v zvezi s podeljevanjem koncesije. koncesija na področju negospodarstva ni omejena samo na zavode, lahko se podeljuje tudi drugim civilnopravnim osebam, posamezniku, društvom, seveda, če so za izvajanje take dejavnosti strokovno usposobljeni in če zakon tako določa. (Soltar 1996)

Odgovornost za šport na državni ravni nosi Ministrstvo za šolstvo in šport (Direktorat za šport in Inšpektorat za šport) s posvetovalnim organom Strokovnim svetom za šport RS. Na lokalni ravni odgovornost za šport nosijo občinski oddelki za šport (družbene dejavnosti) s pristojnimi organi lokalne samouprave in državni ter lokalni javni zavodi kot del javne uprave, tako imenovane »javne službe« (Zakon o športu, 7.čl.). Ker šport ni enovita dejavnost, se s svojo interdisciplinarnostjo dotika tudi drugih segmentov javne in državne uprave.

Številni uradi, direktorati in ministrstva pokrivajo šport:

- Ministrstvo za notranje zadeve izvaja registracijo društev in javnih prireditev;
- Ministrstvo za šolstvo in šport (Direktorat za šport, Urad za mladino, Direktorat za investicije v šolstvo, Zavod za šolstvo in šport RS), kot tudi za spreminjanje skrbi za izgradnjo športnih objektov. Za športno-znanstveno in založniško dejavnost skrbi Direktorat za šport preko Univerze in Fakultete za šport - Inštituta za šport. S pomočjo izobraževalnega sistema skrbi Direktorat za šport tudi za šport mladih;
- Ministrstvo za zunanje zadeve za politične in kulturno športne izmenjave s tujino;
- Ministrstvo za finance se ukvarja z davki in taksami ter koncesijami za igre na srečo;
- Ministrstvo za obrambo se ukvarja s športom v vojski in skupinami vrhunskih športnikov vojakov, ki se pripravljajo za vrhunska tekmovanja;
- Ministrstvo za zdravje promovira gibalno dejavnost (šport) kot varovanje zdravja;
- Ministrstvo za gospodarstvo podpira šport v okviru razvojne politike v smeri tržnega gospodarstva.

Minister za šport je odgovoren za razvoj elitnega in množičnega športa, ki vključujejo tudi invalide, in za mednarodno športno politiko. Nacionalne športne zveze skrbijo v glavnem za vrhunski elitni šport. Zagotavljajo podporo pripravam, treningom, svetovanjem in tekmovalnim programom. Skrbijo za plače menedžerjev in nacionalnih trenerjev, za zdravstveno zavarovanje in podporo vrhunskim športnikom. Država podpira spremljanje treningov, znanstveno podporo, izobraževanje trenerjev in projekte, kjer športniki predstavljajo Republiko Slovenijo na mednarodnih tekmovanjih in Olimpijskih igrah. Država podpira tehnologijo, spremljanje in gradnjo ter vzdrževanje športnih objektov v lasti države in lokalnih skupnosti. Država podpira spremljanje dokumentacije in informatike za šport v RS.

O mednarodnem sodelovanju na področju športa je bolj malo podpisanih pogodb, manjka tudi ustrezne mednarodne športne politike za sodelovanje in pomoč vzhodno in srednje evropskim, bivšim socialističnim državam. Priložnosti za to so predvsem pri organizaciji srečanj, pomoči in asistenci pri svetovanju, postavljanju legalnih osnov, izobraževanju vodij in organizatorjev, trenerskih seminarjih in izmenjavi športnikov.

2.2 UREDITEV UPRAVE V RS

Delitev uprave:

1. vlada,
2. državna uprava – teritorialna,
3. lokalna samouprava,
4. nevladne organizacije.

2.2.1 VLADA V SLOVENIJI

Ministra za šport in ostale ministre predlaga državnemu zboru predsednik vlade. Predlagati jih mora v 30 dneh po izvolitvi, oz. mu DZ določi dodatni rok, če pa jih še v tem roku ne predlaga, se ga razreši. Zakon o vladi določa, število ministrstev in njihove pristojnosti, dopušča pa tudi ministre brez listnice.

Vlada je izvoljena, če je izvoljenih 2/3 predlaganih kandidatov z resorji (10), nato mora v roku treh mesecev imenovati ostale ministre (predlagati jih mora v 14-ih dneh, ali pa predsednik vlade obvesti DZ, da bo začasno sam prevzel vodenje določenega ministrstva oz. ga bo poveril drugemu ministru.

RESORJI:

- Klasični: MNZ, MZZ, obramba, pravosodje, finance;
- Gospodarski: gospodarstvo, ekonomski odnosi in razvoj, kmetijstvo, gozdarstvo in prehrana, okolje in prostor, promet in zveze, malo gospodarstvo in turizem;
- Socialni: zdravstvo, šolstvo in šport, znanost in tehnologija, kultura, delo in socialne zadeve.

ODBORI IN KOMISIJE VLADE

Odbore vlade imenuje vlada. Praviloma jih sestavljajo ministri. Njihov namen je predhodna obravnava določenih vprašanj, o nekaterih pa lahko tudi odločajo. Za komisije velja enako, čeprav je del njihovih nalog glede odločanja obsežnejši.

VLADNE SLUŽBE

Vladne službe ustanovi vlada za izvrševanje strokovnih in drugih nalog za vlado. Niso upravni organi in nimajo upravnih pooblastil. Vladna služba je ustanovljena z Zakonom o vladi ali z aktom vlade, h kateremu mora dati soglasje DZ.

Najpomembnejša vladna služba je Urad predsednika vlade, ki ga vodi generalni sekretar vlade, ki ga imenuje vlada na predlog predsednika vlade.

Ostale vladne službe lahko razdelimo na:

Strokovne službe: opravljajo strokovne naloge za vlado.

Službe namenjene pomožnim nalogam vlade: Center skupnih služb, Center za informatiko, Vladna služba za informiranje.

2.2.2 POZITIVNOPRAVNA UREDITEV V RS

Na področju športa v Sloveniji je pričakovati veliko regulatornih sprememb. Sprejete so bile bistvene spremembe Zakona o društvih, Zakona o upravljanju družbene lastnine... V pripravi so spremembe Zakona o športu, Uredbe o ustanovitvi fundacije za šport RS, Zakona o upravljanju družbene lastnine..., pa tudi dopolnila Zakona o dohodnini, davku na dohodek pravnih oseb... Treba je poznati splošno in področno zakonodajo, ki se tiče športa. Avstrija, Italija, (obe državi kot delitev pristojnosti med državno in lokalno ravni) Romunija, Litva, Švica, Madžarska, in Hrvaška (kot pravico državljanov) omenjajo šport v svojih ustavah. Nemčija, Nizozemska in Velika Britanija so brez zakonske ureditve športa. (Chaker 2004)

USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE

Ustava RS je bila sprejeta leta 1991 (Ur. 1. RS, št. 33/91). V 42. členu je med temeljnimi človekovimi pravicami in svoboščinami določena tudi svoboda združevanja. Zakonska omejitev te pravice je dopustna samo, če to zahteva javna varnost ter varstvo pred širjenjem nalezljivih bolezni. Ta pravica je še zlasti pomembna zaradi društev, katerih ustanavljanje izhaja iz te pravice.

Pomembna je tudi pravica do zasebne lastnine in dedovanja, ki jo določa 33. člen ustave. Zaradi omejitve zasebne lastnine, kot smo jo poznali v prejšnjem socialističnem sistemu, v praksi ni bilo mogoče ustanavljati ustanove (pa tudi privatnih podjetij) do leta 1991.

SPLOŠNA ZAKONODAJA, KI SE DOTIKA ŠPORTA:

- Zakon o društvih (Uradni list RS 60/95),
- Zakon o ustanovah (Uradni list RS 60/95),
- Zakon o zavodih (Uradni list RS 12/91),
- Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS 30/93),
- Drugo: Zakon o političnih strankah (Uradni list RS 62/94), Zakon o reprezentativnosti sindikatov (Uradni list RS 13/93), davčna zakonodaja, Zakon o računskem sodišču...

TEMELJNA ZAKONODAJA:

- Zakon o športu,
- Nacionalni program športa.

PODZAKONSKI AKTI:

- Pravilnik o podelitvi statusa društva, ki deluje v javnem interesu na področju športa,
- Pravilnik o vodenju razvida zasebnih športnih delavcev,
- Pravilnik o vodenju razvida poklicnih športnikov,
- Pravilnik o vodenju športnih objektov.

VRHUNSKI ŠPORT:

- Pravilnik o štipendiranju športnikov v Republiki Sloveniji,
- Pravilnik o štipendiranju za delovanje na področju športa.

FINANCE V ŠPORTU:

- Zakon o igrah na srečo,
- Zakon o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije,
- Odlok o ustanovitvi fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji,
- Pravilnik o merilih in pogojih za uporabo sredstev fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

MEDNARODNE ZADEVE (pravila MOK):

- Olimpijska listina,
- Evropska listina o športu,
- Mednarodni kodeks o sponzorstvu Mednarodne trgovinske zbornice (MTZ) (ICC),
- Sklep o postopku za kandidiranje in organiziranje velikih športnih prireditev v RS.

Zaradi vse večje specializacije in profesionalizacije je premajhno vprašanje nadzora politike med upravljanjem javnega področja športa in s tem zaščite legitimnih javnih interesov oz. procesa njihovega uresničevanja. V procesnem delu priprav za pomembne spremembe je zagotovo treba oblikovati ustrezna politična stališča, saj gre za v javnosti zelo odmevno področje.

Treba je najti sinergijo med vladnimi in nevladnimi organizacijami. Z mednarodnimi primerjavami pridemo do ugotovitev, ki lahko pripomorejo k osvetlitvi vrednot, pričakovanj, predvidevanj in sodb. Izvajanje športne dejavnosti je v povezavi s politiko usmeritve športa. Športni programi, ki jih podpiramo, vsebujejo tudi smernice za izobraževanje in specializacijo otrok. Šport je bil dolgo časa v funkciji utrjevanja nacionalnega ponosa in tudi orodje v spretnih rokah diplomacije. Šport lahko vpliva na zdravje prebivalstva in na okolje. Športna politika bi morala biti deležna znatno večje pozornosti, saj skozi šport vplivamo na družbo, ki je občutljiva na športne rezultate in možnosti za aktivno udeležbo v dejavnosti. Proučevanje področja nam pove, kako te možnosti izkoristimo. Šport se je prvotno izoblikoval in vodil preko civilne iniciative, šele kasneje so se vključile vlade z upravljanjem in vzpostavitvijo določenih razmerij. To je vodilo k napetostim med javnim in zasebnimi avtoritetami športa predvsem pri urejanju pravnih razmerij.

Slaba povezava med zakonodajno funkcijo, nevladnimi organizacijami in izvajalci je kriva za pomanjkljivo legitimnost zakonodaje na področju športa. Vlade so pač imele opravka s pestro organiziranostjo različnih športnih organizacij in interesi šolskega lobija, kar je vodilo k tovrstnim zakonodajnim rešitvam. Obstoječe športne organizacije na lokalni, regionalni in nacionalni ravni prinašajo vsaka svojo problematiko in vsebino v areno športne politike. Zato se morajo ustvarjalci politike soočiti z različnimi zahtevami, vprašanji in vsebinami. V nadaljevanju je treba omeniti nekaj spremljajočih napetosti, ki spremljajo ta proces. Elitni športi so zelo pogosto izključujoči do programov, ki želijo promovirati masovno udeležbo v športu. Večkrat je to posledica javnega mnenja in društvenih funkcionarjev. Ti v glavnem izvirajo iz interesnih področij, za katere je bolj pomembna medijska odmevnost, ki jo je možno doseči le skozi vrhunski šport, veže pa nase tudi javne finance, saj politiko jasno zanima in je tudi odvisna od javnega mnenja. Vlada pač mora izvajati svoje programe skozi obstoječe športne organizacije, katerih glavna preokupacija pa je elitni šport. Prav tako lahko obstajajo napetosti med športom za gledalce in športi, ki zahtevajo aktivno udeležbo. Gledalci zagotovo predstavljajo pomemben element športa, toda le športni programi, ki zahtevajo

aktivno udeležbo prebivalstva, pomenijo izpolnjevanja osnovnih ciljev, za katera se namenja javni denar (socializacija, zabava, zdravje...).

V analizi športne politike je treba upoštevati tudi problem razdeljevanja javnih sredstev. Skrb športne politike je najti ustrezne vire in merila za financiranje podpore športnim programom. Vlade se pri tem poslužujejo institutov in alternativ kot so oprostitev davkov, prihodki iz sredstev loterije, spodbujanje donacij, sponzorstva, trženja, sofinanciranje preko vavčerjev. Vse to se počne z namenom dvigniti kvaliteto življenja ljudi s pomočjo športa ob sodelovanju javnih in civilnih nevladnih organizacij s tega področja.

Problematika Zakona o športu zahteva strokovnost, odgovornost in etiko pri podajanju komentarja. Možnost neodvisnega izražanja, raba lastnega uma po predstavlja pravico, prednost in vrednoto. Predpostavlja se izkušnost, strokovnost in multidisciplinarnost znanja. Resen poskus urejanja in usmerjanja razvoja civilno športne družbe v Sloveniji zahteva razpravo o dveh ključnih elementih. To sta uzakonjenje procesa obveznega posvetovanja vlade s priznanimi nevladnimi organizacijami pri zakonodaji, ki se dotika dejavnosti s katerimi se ukvarjajo športne organizacije. Sprejeti je treba dokument o načrtnem zmanjševanju števila paradržavnih agencij, skladov, javnih zavodov, ki "pomagajo - razvijajo" delovanje na področjih civilne družbe. Težko je govoriti o zaupanju nevladnim organizacijam, če se vlada ne upošteva urejenega postopka posvetovanja z nevladnimi organizacijami. Prav postopek, oziroma procesna pravila so tista, ki zagotavljajo spoštovanje sleherne človekove pravice, še posebej tiste, ki se dotikajo dejavnosti, ki jih civilna družba organizira preko NVO. (Klajnšček 2002)

Glede na obstoj političnih in interesnih razlik je razprava o tem kočljiva, zato je treba biti pri tem čim bolj toleranten. Probleme je treba reševati brez personalizacije in konfliktov na osebni ravni, priznavati drugačnost pogledov, svoja strokovna stališča in svoje poglede biti pripravljeni tudi spremeniti kot posledico argumentov. V nasprotnem primeru pa zgolj uresničujemo ali branimo te ali one želje, interese, ideologije ali pozicije. Učinkovitost vzpostavljanja neodvisnih športnih organizacij je torej odvisna od naše osebnostne zrelosti, politične kulture in naše demokratične usmerjenosti. Temelj za to razločevanje pa je poznavanje osnovnih pojmov ideologije, politike in stroke.

Ideologija je sistem interesno izraženih idej, ki nas povezuje z interesno motiviranim delovanjem v strankah, povezanih skupinah interesno bolj ali manj prepletenih celotah. Deluje tako, da nas krepi, daje moč in položaj, usklajuje vrednote in stališča. Politika je oblikovanje, sprejemanje in uresničevanje interesnih, ideološko in strokovno utemeljenih odločitev za uresničevanje želenih razmerij med ljudmi v družbi. Športna politika regulira, ureja družben položaj subjektov športa. Motivacija politike je želja po moči oziroma po pridobivanju ali ohranitvi interesne politične pozicije (moči). Pri tem se lahko poslužuje strokovnih spoznanj za uresničitev teh namenov. Stroka je vednost, spoznanje, ki jo dajejo znanstvena teorija, sistematizirano izkustvo ali interpretirana-analizirana praksa. (Vodeb 2000)

Zakon o športu (ZSpo) in nacionalni program športa (NPS) sta omogočila institucionalno dominacijo države nad civilno - družbenimi športnimi organizacijami z načrtno centraliziranim modelom upravljanja. Ojačala sta pomen države in marginalizirala civilna društva s temeljnimi subjekti športnih dejavnosti. Pomanjkljivosti so nedorečenost in neopredeljenost razmerij med civilno družbo in državo; ni jasnega razlikovanja med izvajalci (civilna družba), stroko in njenimi inštitucijami, tržnimi organizacijami in javnimi-državnimi subjekti. Ni jasne definicije javnega interesa in jasne definicije športnih subjektov. Pojasnitev je torej prepuščena diskreciji športokracije - državnih uradnikov. Posledica neopredeljenosti ključnih interesov in razmerij je posledično poddržavljanje športa, vpeljevanje starega (socialističnega) "sistema" organizirane neodgovornosti. (Klajnšček 2002). "Ekscesi, ignorance in arbitrarnosti v vseh sferah oblasti naraščajo in se stopnjujejo." (Teršek 2009)

Zgradil se je model podrejanja, obvladovanja in nadzorovanja subjektov - civilne družbe. To je društev in njim pripadajočih športnih zvez. Društva in panožne športne zveze tekmujejo z dokazovanjem koristnosti svojih programov v boju za javna sredstva. Javni zavodi pa dobijo javni denar kar vnaprej, brez „odvečne“ „cost-benefit“ analize. Civilne družbene organizacije športa, v katerih poteka glavna športna dejavnost prebivalstva Slovenije, pa hira. Zlasti se redčijo vrste volonterjev. Slednji si v obliki enormne količine prostovoljnega, brezplačnega, pristočnega in tudi strokovnega dela prizadevajo za to, da bil šport v svojih dveh pojavnih oblikah (tekmovalni in rekreativni) kar najbolj dostopen širšemu krogu ljudi vseh starosti. Nadaljnji razvoj ni mogoč, ker akta ne vsebujeta nobenih razvojnih spodbud za civilno - družbeno sfero športa.

Treba je torej: analizirati stanje na področju športa z vidika uresničevanja ZS in NPS in definirati temeljne pojme ZS in NPS na področju športa, javni interes in subjekte; opredeliti razmerja med civilno družbo in državo in domisliti regulacijo na podlagi iskušenj evropskega prostora, izhajajoč iz posameznika (njegovih izkustev, doživljanj, hotenj in predvsem pravic).

Glede na dejstvo, da se lahko skoraj vsa društva, ki se registrirajo (teh je na športnem področju približno 6200 do 20700 vseh registriranih društev), statusno prištevajo k društvom, ki delujejo v javnem interesu (Pravilnik o društvih, ki delujejo v javnem interesu na področju športa izdan pri MŠŠ) so kriteriji preblagi, saj omenjeni status društev ne diferencira zadostno in zato nima primerne veljave; lahko bi rekli, da je enak učinek, kot da tega pravilnika ne bi bilo. Posebna pozornost športnim organizacijam – društvom je potrebna zaradi ohranjanja temeljnih načel kot so prostovoljnost, neodvisnost, nepridobitnost, enakopravnost članstva in neodvisnost.

Poseben problem predstavlja medresorsko sodelovanje ministrstev v vladi, saj po Zakonu o društvih zadeve v zvezi z organizacijo in registracijo društev kot tudi človekove pravice po združevanju (Ustava RS, 42. čl.) spadajo v pristojnosti notranjega ministrstva, davčna politika, finančno delovanje društev, pridobitnost - nepridobitnost, davek od dobička pravnih oseb pa v pristojnost ministrstva za finance. Civilno pravo sodi pod pravosodno ministrstvo, javno pravo pa pod notranje. Ministrstvo za šolstvo in šport je pristojno za planiranje proračunskih javnih sredstev za šport, njihovo razdeljevanje in nadzor nad namensko porabo javnih sredstev. Nadzor nad pridobitno dejavnostjo bi moralo biti v pristojnosti tržne inšpekcije. Nadzor je na splošno glede pristojnosti dokaj nedefiniran, še posebej, če analiziramo prakso, ko inšpektorji nadzirajo vsa ta društva z zelo nedorečenimi pristojnostmi.

V ministrstvu za šolstvo in šport pri katerem so sicer zelo strukturirani različni segmenti šolstva in športa, se dejavnost športa kot prostovoljne in interesne oblike preveč meša s telesno (športno) vzgojo kot obveznim kurikularnim predmetom v šoli.

Pri delovanju društev prav tako ni dorečeno vprašanje meje med dopustnim obsegom in preseganjem potreb njihove neprofitne dejavnost. Te različno razdeljene pristojnosti kot vedno vodijo do neprimerne organiziranosti (načelo: kadar so odgovorni vsi ni nihče odgovoren). Tudi Direktorat za šport je v MŠŠ s svojo dejavnostjo deležen premajhne pozornosti, saj predstavlja manj kot 1 % sredstev proračuna ministrstva. V svetu je

primerjalno gledano tovrstna organiziranost v manjšini. Ministrstvo za šport se največkrat pojavlja v povezavi z dejavnostjo mladine - okoli 60 držav sveta, vse frankofonske države, z zdravjem: Nizozemska, Madžarska, Avstrija; v povezavi s turizmom (npr: Italija), kulturo (Danska, Finska, Norveška, Grčija, Slovaška...); kot prireditvena dejavnost v povezavi z notranjimi zadevami v Nemčiji in lokalno samoupravo v Avstriji, če naštejemo še nekatere. Srbija ima samostojno ministrstvo za šport. Poleg Slovenije obravnavajo šport skupaj s šolstvom še Hrvaška, Češka, Estonija. V »Dilemah in perspektivah« slovenskega športa, ki je bil objavljen načrt – doktrina športa, kot predhodnica predlogu kasnejšega Zakona o športu, je bilo za šport predvideno samostojno ministrstvo. (Ministrstvo za šolstvo in šport 1995)

2.2.3 ZAKON O ŠPORTU (ZSPO)

Zakon o športu (ZSpo) ima nekatere pomanjkljivosti, ki so se pokazale v dobrih desetih letih od uveljavitve. Potrebno ga bo spremeniti oz. dopolniti. Zagotovo je pred spreminjanjem potrebna boljša primerjalno pravna analiza in dejansko upoštevanje demokratične zakonodajne procedure z vključevanjem v pripravo sprememb zakona ključne javnosti, predvsem tiste s področja civilne družbe (društev, zvez, zasebnih zavodov) in to ne samo "pro forma", ko pridejo samo "povabljeni", večina zainteresirane javnosti pa je o "javni" obravnavi obveščena prepozno. To bi glede na zainteresiranost javnosti za področje športa dalo Zakonu o športu potrebno legitimnost. S slabo pripravljenimi zakoni ali spremembami zakonov delamo slabo uslugo pravni državi, saj je problem spoštovanja zakonov (nadzora, sankcioniranja) tudi posledica odnosa med legitimnostjo in legalnostjo. To področje je še posebno občutljivo pri človekovih pravicah (ustavna pravica do združevanja) v zvezi z izvajanjem prostočasnih in intersnih dejavnosti. Participacija pri urejanju svoboščin in pravic ter dolžnosti državljanov je bistvo sodobnih pravnih redov. Sklicevanje na prisilo (kar zakon vsekakor je) je občutljivo zlasti pri človekovih svoboščinah in pravicah.

Zakon o športu predstavlja tudi odločitev o določeni strategiji na področju športa. Žal prihaja tudi do kompromisov, ki pa ne dajejo dobrih rezultatov, saj se ni mogoče odločiti za obe izkjučujoči strategiji, ker gre potem za podvajanje, neekonomičnost, nejasnost...

V Zspo gre za t. i. ameriški model (ZDA, Japonska, Kitajska, Anglija), pri katerem se mešata dva koncepta. V ZDA je šport organiziran preko izobraževalnega sistema (pri tem gre za telesno vzgojo, rekreacijo in šolske tekmovalne sisteme amaterskega športa v organizaciji

zveze NCAA) in na drugi strani na tržni naravnosti gospodarskih družb - profesionalnih klubov. Ostalo predstavljajo profesionalni klubi za vrhunski šport in zasebna ponudba za rekreacijo. Zanimivo je, da zaradi zaprtega sistema tekmovanj in odvisnosti od optimalnih dobičkov (podobnost z zabavno industrijo) obstaja solidarnost med klubi v ligi, kar zagotavlja zanimivost in optimira dobičke. Gre za strogo ločevanje poklicnega in amaterskega športa; veljajo poudarjena lastniška razmerja. Tudi v Evropi so podobnosti v Ligi prvakov (Halgreen 2004). NCAA to še ni, vendar sistem Šolske košarkarske lige (ŠKL) že spominja na te ideje.

Društev ali zvez v našem, evropskem pomenu, tam ne poznajo. Evropski model je bistveno drugačen, saj je glavna dejavnost športa organizirana preko prostovoljnih, od države avtonomnih in neprofitnih društev. Šele zadnjih nekaj let se ustanavljajo tudi profesionalne lige, kar pa pri Mednarodnih panožnih zvezah povzroča spore (košarka, roketni šport), saj nastaja problem pristojnosti in lastništva nad tekmovalnimi sistemi. Obstaja tudi državni model organiziranosti športa, ki pa večinoma odmira, razen v manj k trgu usmerjenih okoljih.

Iz ZSpo je razvidno, da naj bo šport v določenem delu športa mladih organiziran preko izobraževalnega sistema (javni izobraževalni zavodi - šole so pod kontrolo države). To še zlasti kaže pri izvajanju in financiranju dejavnosti športa mladih in tekmovalnih sistemov za mlade.

V ZSpo so predvideni vplivi zasebnega sektorja, saj morajo biti ti zastopani v strokovnem svetu in imajo pravico do udeležbe na razpisih za javna sredstva. To (v primeru uresničitve usmeritev iz ZSpo) kaže na strategijo ameriškega modela. Te težnje izhajajo tudi iz sprememb k Zakonu o društvih, saj kot ustanovitelji društev lahko nastopajo tudi gospodarske družbe, kar vodi k privatizaciji klubov.

Zaradi kompromisa, ki ga je bil predlagatelj očitno primoran skleniti, je v ZSpo zapisano, da zakon ureja prostovoljno, prostočasno in interesno dejavnost, da imajo društva prednost pri financiranju iz javnih sredstev in da je OKS-ZSZ zastopana v vseh pomembnih organih z enim manj od večine članov. Torej gre za evropski društveni model. Če bi zakon dosledno uresničevali, bi prihajalo do podvajanja programov pri mladini. (Športna tekmovanja v organizaciji klubov in zvez ter tekmovanja s strani Zveze otrok in mladine v istih panogah. Ponudba rekreacije, na primer planinskih pohodov s strani Zveze otrok in mladine in lokalnega planinskega, taborniškega, rekreativnega društva). Ker pa je konkurenčnost

programov odvisna od javnega subvencioniranja, društva kljub v zakonu napisani prioriteti ne dobijo denarja. Panožna društva postajajo nekonkurenčna, še posebej, če upoštevamo volontersko kadrovske zasedbe. Torej “državni” in “zasebni” profesionalci zmagujejo na javnih razpisih, ker bolje obvladujejo administrativne in druge zahteve javnih razpisov.

Za razvoj športa skrbi v “dobro” športnih organizacij - društva, zveze društev, vrsta javnih zavodov in inštitucij: Javni zavod Fakulteta za šport (FŠ) pri Univerzi v Ljubljani (UL), Inštitut za šport pri javnem zavodu FŠ pri UL, Javni zavod za šport – Planica pri MŠŠ, Komisije za šport pri Direktoratu za šport MŠŠ, Strokovni svet vlade RS, Komisije in projektne skupine Fundacije za šport RS (pravna oseba javnega prava). Torej z Direktoratom za šport MŠŠ je sedem javnih subjektov financiranih z denarjem za razvoj prostovoljne in interesne športne dejavnosti, da ne govorimo o 35 občinskih javnih zavodih. Opaziti je znatno povečevanje števila zaposlenih v javnih zavodih in sredstev za njihovo delo; pri društvenih organizacij je trend obraten. (AJ PES 2008: 2007)

Na področju, kot je šport, je zagotovo možno zmanjšati nezaupanje (pri izvedbi tako tekmovanj kot usposabljanj in meritev, koordinaciji in določanju razvojnih ciljev tekmovalnega in rekreativnega športa) do društvenih organizacij in civilne družbe. Prepustiti bi jim bilo treba izvedbo večino nalog (javnih služb) oseb javnega prava s področja športa, saj bi to omogočilo večjo usmerjenost k trgu, zmanjšanju števila delavcev v državnih službah in večje zadovoljstvo civilne družbe. Skrb Direktorata za šport bi morala biti zagotavljanje javnih sredstev za športne naloge, ki se jih brez deleža javnih sredstev ne da uresničiti (veliki športni objekti, udeležba in organizacija pri največjih tekmovanjih...), usmerjanje, reguliranje in nadzor, ne pa izvajanje teh nalog, saj ni higiensko samemu sebi odrediti sredstva, se nadzirati in ocenjevati svojo uspešnost. Javni interes je tisti socialni interes, ki je tako pomemben, da zanj vlada prevzema polno odgovornost in zagotavlja podporo njegovemu uresničevanju. Predmet javnega interesa so storitve in dobrine, do katerih je zagotovljen enak dostop vsem uporabnikom. Ker želijo vsi svoje aktivnosti prikazati kot javni interes, se ustvarjajo tudi v športu izredno močni lobiji. Preprečiti je treba nenadzorovano uporabo javnih sredstev (objektivno ocenjevanje učinkov). Zaščita javnega interesa je možna z uveljavljanjem konkurence, zakonskih določb in natančnejših pogodbenih določb ter profesionalnih in poslovnih kodeksov.

2.3 NEVLADNE ORGANIZACIJE NA PODROČJU ŠPORTNE DEJAVNOSTI

V Sloveniji imajo športni klubi in društva dolgo tradicijo kot prostovoljne, demokratične in neprofitne organizacije.

Večkrat je možno ugotoviti, da se pri organizacijah, ki so mišljene kot nevladne, ugotavlja njihov status glede na način ustanovitve, zaradi česar pride do določenih nejasnosti. Ali so vse organizacije res primerne za opredelitev kot nevladne? Primer takšnih organizacij so sindikati, zasebni zavodi in zadruga. Navsezadnje pa ni mogoče določiti, komu so namenjene in za koga veljajo obveznosti in pravice, ki so določene za nevladne organizacije.

Športna politika je v principu omejena na finančno podporo športnim organizacijam in na kooperativno partnerstvo med športnimi zvezami in državo v vseh zadevah, ki se dotikajo športa in njegovih pozitivnih učinkov. Načeloma je možno preko športa ponuditi vsakemu tovrstno dejavnost, dokler so društva prostovoljna in ekonomsko privlačna za člane. Slovenija ima sorazmerno velik delež udeleženi v športni dejavnosti. Vsekakor pa so zveze društev in društva kot zasebne in prostovoljne neprofitne športne organizacije čedalje bolj odvisne od državne pomoči (državni in občinski proračuni, sredstva Fundacije za šport RS), čeprav niso vedno najbolj učinkovite in najcenejše v primerjavi s profitno orientiranimi športnimi podjetji. (Retar 2002)

POMEN NEVLADNIH ORGANIZACIJ NA POROČJU ŠPORTNE DEJAVNOSTI

Nedržavne organizacije (non-governmental organisation) so pomemben institut civilne družbe. Predstavljajo ravnotežje oblastni sferi in jih uvrščamo med državo in trg oziroma med oblastno sfero in med tisto, kar je primarno pridobitno. Omogočajo državljansko iniciativo ter opravljanje nalog, ki jih je v preteklosti opravljala država in so konkurenca določenim nalogam. Pomenijo prevzemanje lastnih iniciativ in odgovornosti za določene (javne) naloge. Spodbujajo posameznika za namenjanje denarja v osebno aktivnost oziroma angažiranje na splošno koristnem in dobrodelnem področju. Posameznik se odloča, ali bo usmeril svojo energijo ali del svojega premoženja na področja, ki jih je treba v državi izboljšati in so posebej pomembna za posameznika, družbo in državo. Vse to lahko naredi brez države: s podeljevanjem štipendij revnim, nadarjenim; s kupovanjem glasbenih inštrumentov nadarjenim, s pomočjo obolelim za rakom, aidsom itd. Glavne značilnosti nevladnih

organizacij so na eni strani njihov status, še bolj pomemben pa je njihov namen, ki je splošno koristen in dobrodelen, značilna pa je tudi upravljalška neodvisnost od države. Nevladne organizacije tako predstavljajo konkurenco državi oziroma omogočajo državljanom izvajanje nekaterih namenov in nalog, ki jih je včasih izvajala le država v monopolni vlogi. (Trstenjak 1998, 59).

Izraz nevladne organizacije je oblikovala politična praksa v nekaterih zahodnoevropskih državah in je uporabljen v širšem pomenu. Gre za organizacije, ki niso sestavni del državnega aparata, izvajajo pa nekatere funkcije v javnem interesu (interesi, ki presegajo interese članov organizacije). Naši predpisi uporabljajo ta izraz v ožjem pomenu, v pomenu kot se uporablja za prostovoljne nevladne organizacije.

Slovenija je nova država v srednji Evropi, ki izgrajuje nov, demokratičen pravni sistem. V Sloveniji v preteklosti zaradi specifične ekonomske in družbene ureditve nevladne organizacije niso obstajale. Šele z demokratičnimi spremembami in liberalizacijo temeljnih človekovih pravic in svoboščin ter posebej lastninske pravice, so nevladne organizacije postale ne le mogoče in dopustne, temveč za pravno državo in demokracijo tudi nujne. (Trstenjak 1998, 59)

Nevladne organizacije so neprofitne, prostovoljne, formalizirane, javno koristne in zasebne.² Delujejo samostojno, so neodvisne od državnih organov, političnih strank in gospodarskih subjektov.

Treba pa je razlikovati med nevladnimi organizacijami, ki delujejo za splošno koristne namene, in med tistimi, ki delujejo le za ozke zasebne namene oziroma pri društvih le za interese članov. Slovenski Zakon o ustanovah in Zakon o društvih razmejujeta navedeni področji, povsem dosledno pa jih mora tudi davčna zakonodaja. Podobno velja glede opravljanja pridobitnih dejavnosti nevladnih organizacij, ki jih sicer lahko opravljajo, vendar mora biti "profit" uporabljen le za financiranje namena take nevladne organizacije. Poleg nadzornih pristojnosti, ki jih ima država, pa je vsekakor priporočljivo, da se nevladne organizacije tudi medsebojno povezujejo, tako zaradi večjega vpliva, ki ga na ta način lahko dosežejo, kot zaradi možnega internega nadzorovanja. (Trstenjak 1996, 85)

---

² Več v Strategija vlade RS za sodelovanje z nevladnimi organizacijami, 2005.

2.3.1 DELITEV NEVLADNIH ORGANIZACIJ

Glede na njihove glavne funkcije:

- regulatorne
- servisne
- asociativne (prostovoljne)

REGULATORNE

Regulatorne nevladne organizacije so ustanovljene z namenom urejanja družbenih razmerij na določenem področju. To je potrebno zato, da se zagotovi urejanje razmerij ločeno od države, uveljavljanje interesov določenih skupin in pocenitev državne uprave. Pogosto imajo javna pooblastila. Najpogostejša oblika so zbornice, ki lahko zahtevajo obvezno članstvo določenega kroga oseb (odvetniška, notarska, obrtna, detektivska) ali izbirno članstvo; lahko imajo tudi omejeno članstvo na pravne osebe, fizične osebe, fizične in pravne osebe (GZ). Zbornice so osebe javnega prava.

V športu RS zbornic ali formalno registriranih nevladnih organizacij za uveljavljanje interesov določenih skupin (na primer krovne organizacije Slovenije s strani trenerjev, zaposlenih športnih delavcev ali športnikov) ni. Obstaja Društvo športnih pedagogov, ki pa združuje učitelje, zaposlene v šolah, in Sindikat poklicnih športnikov, katerega legitimnost in reprezentativnost pa je vprašljiva in ni preverjena (dejansko je izredno malo zaposlenih športnikov članov sindikata). Krovna organizacija Slovenije s strani trenerjev, zaposlenih športnih delavcev, bi bila glede na njihov neurejen status nujno potrebna (Dvoršak 2007). Odgovor na vprašanje glede vpliva teh skupin je torej jasen: vsaj formalnega vpliva teh skupin ne more biti. Športniki (vrhunski) so deloma organizirani znotraj komisije športnikov v OKS-ZŠZ.

Druga oblika regulatornih nevladnih organizacij so skladi. Ustanovita jih lahko država ali lokalna skupnost, vendar so ločeni od (države) uprave. Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje, ki je bil objavljen v Uradnem listu RS 6/94, določa pogoje za ustanovitev in način za upravljanje investicijskih skladov in družb za upravljanje. Do sedaj ta dva instituta nista bila urejena v zakonu, tako da se s tem predpisom popolnoma na novo postavlja pravila organiziranja in poslovanja teh družb.

Tretja vrsta regulatornih nevladnih organizacij so javni zavodi, ki pogosto opravljajo tudi servisno dejavnost, nekateri pa predvsem regulatorno (Agencija za trg VP...). Javnih zavodov na področju športa v RS je trenutno 35. Ustanovile so jih občine, so bplivni in dominirajo nad nevladnimi organizacijami.

Servisne nevladne organizacije se ustanovijo predvsem za zagotavljanje določenih dobrin/storitev. Tipičen primer so vse oblike izvajanja javnih služb. Gospodarski javni zavod ne posluje po gospodarskih principih. Vsaka dejavnost, ki se izvaja na neprofiten način, je lahko dejavnost javnega zavoda za ustanovitev in delovanje. Zakon o zavodih določa, da ni potreben ustanovitveni kapital, ampak je potrebna le zagotovitev sredstev. Zavodi so lahko osebe javnega ali zasebnega prava. Javni zavod ustanovi država ali lokalna skupnost za opravljanje javne službe. Uprava javnega zavoda je enaka kot pri drugih zavodih. Možno je, da zavod ni pravna oseba in sklepa posle v imenu in za račun ustanovitelja. Zavodi s pravico javnosti opravljajo dejavnost na podlagi koncesije. Koncedent mora sprejeti koncesijski akt, ki je lahko tudi odločba. Ta akt je lahko razpis ali pa ne.

Zavode lahko ustanovijo domače in tuje fizične in pravne osebe, če ni za posamezno dejavnost ali za posamezne vrste zavodov z zakonom drugače določeno. Javne zavode ustanovijo republika, občine, mesto in druge, z zakonom pooblašcene javne pravne osebe. Za ustanovitev se ne zahteva minimalnega ustanovitvenega premoženja, ampak zgolj sredstva za ustanovitev in začetek dela ter izpolnjevanje morebitnih drugih, z zakonom določenih pogojev. Pravna osebnost se pridobi z vpisom v sodni register. Soustanovitelji so lahko tudi subjekti zasebnega prava, razmerja med javnopravnim ustanoviteljem in zasebnopravnim se določijo posebej, s pogodbo. Javnopravni ustanovitelj ima poseben položaj: določa cene, način poslovanja in potrjuje zaključne račune: Soustanoviteljstvo s strani nevladnih organizacij je edina možnost njihovega vpliva na opravljanje javne službe v športu.

Zakon o zavodih je izhodiščni zakon, specifičnosti posameznih področij družbenih dejavnosti pa urejajo posameznimi področnimi zakoni.

ASOCIATIVNE (PROSTOVOLJNE)

Njihov namen je uresničevanje javnih interesov preko zasebnih oblik združevanja (zasledovanje javnih in članskih interesov). Opravljajo pretežno dobrodelno dejavnost ali drugo splošno koristno dejavnost.

USTANOVE

Oblika asociativnih nevladnih organizacij so ustanove (*universitas bonorum*), ki se ustanovijo po Zakonu o ustanovah iz leta 1995. Gre za osebe zasebnega prava, ki so ustanovljene za občekoristen namen. To pomeni, da t. i. zasebni nameni niso dovoljeni. Kot splošnokoristne namene zakon opredeli namene ustanov, ki so ustanovljene na področjih znanosti, kulture, športa, šolstva, zdravstva, otroškega, invalidskega in socialnega varstva, varstva okolja, varstva naravnih vrednot in kulturne dediščine, za verske namene ipd. Kot dobrodelne pa zakon opredeli namene ustanov, ki so ustanovljene za pomoč osebam, ki so pomoči potrebne. Razlika med splošnokoristnostjo in dobrodelnostjo je bolj teoretična oz. ni pomembna za dopustnost ustanovitve ustanove, pri čemer je dobrodelni namen ožji in jih je prav tako treba šteti med splošnokoristne, čeprav je krog beneficijarjev praviloma bolj omejen. Za ustanove v našem pravnem sistemu je poleg splošnokoristnosti in dobrodelnosti namena značilno tudi, da krog beneficijarjev ne sme biti ozko omejen. Če bi bil krog oseb omejen le na člane družine ali drugače poimensko določen, bi šlo za t. i. zasebne namene, ki jih zakon o ustanovah ne dopušča. (Trstenjak 1996, 85)

Bistveno zanje je, da imajo premoženje z določenim namenom, zato ustanova brez premoženja ne more obstajati.

2.3.2 FUNDACIJA ZA FINANCIRANJE ŠPORTNIH ORGANIZACIJ

Na športnem področju je zelo pomembna Fundacija za financiranje športnih organizacij, ki pa je je z odlokom ustanovil Državni zbor RS. Ustanovitev Fundacije za financiranje športnih organizacij je povezana z Zakonom o igrah na srečo in Zakonom o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije, ki določata, da se šport financira iz koncesij prirediteljev iger na srečo. Denar športnim organizacijam pa se deli po Pravilniku o merilih in pogojih za uporabo sredstev fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

(Pravilniku o merilih in pogojih za uporabo sredstev fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji 2003)

Svet fundacije, ki v imenu ustanovitelja vodi fundacijo (v nadaljnjem besedilu: svet) ima 17 članov, ki jih za dobo pet let imenuje Državni zbor, in sicer na predlog Olimpijskega komiteja Slovenije - Združenja športnih zvez in drugih civilnodruštvenih organizacij s področja športa. Vpiv nevladnih organizacij na odločanje v Fundaciji za financiranje športnih organizacij je uresničen v polni meri. (Odlok o ustanovitvi fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji 1998)

2.3.3 DRUŠTVA

Običajna oblika so društva (*universitas personarum*), ki zasledujejo interese članov, ti interesi pa so hkrati tudi javni interesi. Praviloma so osebe zasebnega prava. Zakon o društvih razlikuje med t. i. ozko privatnimi društvi ter društvi z javnimi interesi. Konkretnije ugodnosti, ki jih bodo deležna društva z javnimi interesi, urejajo posebni akti (npr. društva, ki delujejo v javnem interesu na področju športa). Z zakonom o društvih je urejeno ustanavljanje, prenehanje in delovanje društev. Društvo je opredeljeno kot prostovoljno, samostojno in nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki se združujejo zaradi skupno določenih interesov. Društvo ne sme opravljati pridobitne dejavnosti kot svoje izključne dejavnosti. Tako dejavnost lahko opravlja le pod točno predpisanimi pogoji. Pridobitna dejavnost mora biti povezana z nameni in nalogami društev in mora biti nujna za njihovo doseganje. Presežek prihodkov se mora v primerih neposrednega opravljanja pridobitne dejavnosti uporabljati le za namene in naloge društva v skladu z njegovim temeljnim aktom. Tudi društvo ima lahko svoje premoženje, vendar to ni bistveni element. To premoženje lahko pridobiva s članarino, z darili, z volili, iz naslova materialnih pravic in dejavnosti društva, iz javnih sredstev in drugih virov. Presežek prihodkov nad odhodki, ki ga ustvari društvo pri opravljanju svoje dejavnosti, mora društvo porabiti za izvajanje dejavnosti, za katero je bilo ustanovljeno.

POSEBNOSTI DELOVANJA (ŠPORTNIH) DRUŠTEV

Vloga društev v sodobnih razvitih državah Evrope nikakor ni zanemarljiva. Pri tem ne gre le za demokratične poglede zahodnih držav, pač pa za zelo pragmatične razloge, ki vlade razvitih držav vodijo k stimulatívni politiki pri zagotavljanju ugodnih pogojev za delovanje

nevladnih civilnih organizacij, kamor sodijo tudi športna društva. Z interesnim združevanjem državljanov v društvih se lahko uresničujejo širši družbeni interesi, saj je delovanje v društvih za družbe zelo pozitivno, ker vzpodbuja zdravo življenje, dobre navade in odvrča mladino od vseh tistih nevarnosti sodobnega časa, s katerimi so mlade generacije soočene. Sredstva, ki se tako zberejo v društvih se uporabijo za uresničevanje mnogo širših in za državo koristnejših interesov v primerjavi z interesi podjetnikov, ki skušajo za zadovoljitev zasebnega interesa uspeti z gospodarsko dejavnostjo na trgu. Sredstva se porabijo za uresničevanje skupnih interesov samega članstva, pa tudi za splošno koristne namen, ki jih mora sicer na posameznih področjih neposredno (ali posredno) zagotavljati država. Ker so društva odprta združenja - pod enakimi pogoji lahko postane član vsak - tudi zgolj interesov članstva ni mogoče šteti za izključno zasebne interese. (Kokalj 2002)

Mnoga društva delujejo v skladu z Zakonom o društvih in drugo področno zakonodajo v javnem interesu. Iz navedenega sledi, da mora imeti državna uprava, ki vodi politiko delovanja subjektov na določenem področju, pri vprašanju opredeljevanja pridobitne dejavnosti drugačen odnos do društev kot pa do gospodarskih organizacij. Gre torej za uresničevanje splošno koristnih interesov, ki so v prid državi in ne le lastnikom gospodarske družbe. Društva pri svojem delovanju v mnogočem dopolnjujejo prizadevanja države, ki z javnimi sredstvi vzpodbuja različne koristne programe, ki jih izvajajo društva. Prav »dodana« vrednost, ki jo ustvarijo praviloma prostovoljci (več kot 90 % članstva v društvih predstavljajo prostovoljci oz. volunterji) v društvih v svojem prostem času, je za sodobne evropske države neprecenljiva vrednost, zaradi česar tudi v tako meri vzpodbujajo delovanje organizacij civilne sfere.³ (Šport kot prvina kakovosti življenja 2001)

Zanimivo je navesti primere nekaterih držav, ki tudi z davčno politiko pri opredeljevanju pridobitne dejavnosti neposredno stimulirajo delovanje društev. (International Center for Not-for-Profit Law, »Survey of Tax Laws affecting NGOs in Central and Eastern Europe« 2001). V nekaterih državah se davek na dobiček odmerja le na tisti del presežkov prihodkov nad odhodki, ki bi ga društvo porabilo v druge namene - delilo članom oziroma porabilo za namene, ki niso neposredno povezani s statutarnimi cilji (npr. Nizozemska, Nemčija, Estonija), ali pa le od tistih presežkov, ki jih društvo ne porabi v javno koristne namene (npr. Poljska).

---

³ Številne koristi, ki jih ima naša družba zaradi športa so opisane v gradivu »Šport kot prvina kakovosti življenja«.2001. OKS.

Zaradi navedenega so si zveze, ki združujejo društva, prizadevale, da je bila v marcu 2000 podpisana »Deklaracija o civilni družbi«.⁴ Iz deklaracije je mogoče povzeti enega od zaključkov, ki kaže na poseben položaj društev. Bistveno za položaj davčnega zavezanca mora biti namen, za katerega se uporabljajo sredstva iz dejavnosti, ne način, na katerega so bila sredstva pridobljena. Čeprav so torej sredstva pridobljena na pridobiten način, npr. s prodajo izdelkov oz. storitev na trgu, pa so bila uporabljena za dobrodelen ali splošno koristen namen, takšna organizacija ne bi smela biti davčni zavezanec. Popraviti je treba določbo Zakona o davku od dobička pravnih oseb, po kateri so davčni zavezanci tudi zavodi in društva, kadar opravljajo pridobitno dejavnost. Na drugi strani je treba določiti, da niso davčni zavezanci gospodarske družbe, če svojo dejavnost opravljajo na nepridobiten način, npr. na področjih, kot so znanost, kultura, šolstvo, zdravstvo, javno obveščanje itd. (Deklaracija o civilni družbi)

Ugotoviti je mogoče, da davčna zakonodaja ne sledi pojmu nepridobitnosti, ki izhaja iz Zakona o društvih. Povsem logično je, da mora država preko davčnega aparata skrbeti, da se društva držijo pravil in presežek odhodkov nad prihodki usmerjajo v skladu z nameni društva predvsem v svojo »reprodukcijo«. Vzgoja in treniranje mladih športnikov, širitev športnih programov za zdravo življenje državljanov in mnoge druge naloge športnih društev so nesporno splošno družbeno koristne dejavnosti. V primerih, kadar bi se dobiček izplačeval članom društev kot delež ob koncu poslovnega leta ali bi se na podoben način hotelo izigravati zakonodajo, bi bilo seveda treba ta del obdavčiti tako, kot to velja za gospodarske družbe.

Na splošno pa bi morali biti finančni predpisi pri opredeljevanju pridobitnosti usklajeni tako z Zakonom o gospodarskih družbah (ZGD) kot z Zakonom o društvih. To sta namreč temeljna zakona, ki statusno urejata različen položaj posameznih subjektov pri delitvi dobička in jih je prav zaradi tega treba upoštevati. Iz vseh zgoraj navedenih razlogov bi bilo treba pridobitno dejavnost tudi prihodnjem Zakonu o davku od dohodkov pravnih oseb urediti tako, da se od

---

⁴ Deklaracija, je bila predstavljena na posvetu, ki ga je dne 28.3.2000 organiziral Državni svet RS in jo je podpisalo 17 zvez društev.

pridobitne dejavnosti društev davek ne bi plačeval, če bi se športna društva držala pravil, ki jih postavlja Zakon o društvih.⁵

Povzamemo lahko glavne dejavnike, ki grupirajo sisteme športa:

- zgodovinski razvoj sodelovanja predstavnikov nevladnih organizacij v odločanju državne uprave o športu,
- podrejenost ministrstvom, športnim organizacijam, olimpijskim komitejem,
- oblike organiziranosti športne vzgoje (obvezna ali fakultativna, klubska dejavnost),
- nosilci organiziranosti in izvedbe športne dejavnosti,
- viri sredstev in lastništvo infrastrukture,
- pravni status.

2.3.4 POLOŽAJ NEPROFITNO VOLUNTERSKEGA SEKTORJA PRI NAS

V Sloveniji je država z opuščanjem kontrolne funkcije v 70-ih letih prejšnjega stoletja dopustila, da je šel razvoj sam naprej (deregulacija). Po letu 1990 torej večjih sprememb ni bilo. Od sprejetja Zakona o športu v letu 1998 in Nacionalnega programa športa v letu 2000 vlada na tem področju po mnenju Olimpijskega komiteja Slovenije - Združenja športnih zvez prevelika vpletenost države.

Sporno je tudi to, da obstajajo nekako tri mreže na področju športa:

- javne službe, ki jih izvajajo javni zavodi (država),
- organizacije, ki jih kontinuirano financira država,
- tretji sklop pa je prepuščen sam sebi oz. če kaj ostane.

Država bi najprej morala ugotoviti, katera področja so preveč in katera premalo urejena, kje so preveliki vplivi vsakokratne »nove oblasti« in kje praznine (analiza stanja), in morala bi tudi natančno določiti cilje ter pogoje, ki jih morajo nekatere organizacije izpolnjevati (ne bi posegla na vsa področja, ampak samo na tista, ki so nujna). Država določene storitve mora zagotavljati, in sicer morajo biti dostopne vsem pod enakimi pogoji...

---

⁵ Problematika, povezana z delovanjem društev in davčno zakonodajo ter ureditvijo te dejavnosti v Evropi presega namen te naloge.

Slovenska družba je bila do nedavno zelo homogena in je produkcija javnih zavodov pokrivala potrebe, ki so nastajale. Sedaj pa je prisoten trend diferenciacije družbe. Tako obstaja prazen prostor; če ga hočemo zapolniti, mora država več prispevati (90% društev v Sloveniji nima niti enega zaposlenega), potrebna je torej tudi profesionalizacija. Tretji problem pa je v tem, da si neprofitne organizacije med seboj konkurirajo, namesto da bi skupaj konkurirale državi oz. njenim predragim servisnim javnim službam. To pa ni samo finančni problem. Finančna podpora področju je tem večja, čim večji je obseg javnega sektorja.

V svetu pa je prisoten tudi trend liberalizacije, zmanjšuje se tudi vloga prisile, večjo veljavo pridobiva neprisilna regulacija in servisne storitve. Ker se relativno povečuje obseg servisnih storitev v primerjavi z regulacijskimi, je to še dodatno vpliva na za zmanjševanje prisile. Vprašanje je, koliko država sploh lahko posega v sfero posameznika; lahko tudi vse prepusti volonterskemu sektorju. Vendar mora, kot smo že zgoraj navedli, država določene storitve zagotavljati, zato je prav, da na teh področjih obdrži tudi kontrolo...

V Keynesovem času je bilo prepovedano vmešavanje države v ekonomijo, država je imela vlogo čuvaja. Po njegovem mnenju je dopustno vmešavanje države v kriznih časih, (to velja za socialno ameriško državo v času krize), v času izboljševanja pa naj bi se njena vloga zmanjševala. Ta model so najprej opustili v državah liberalnega tipa. V socialno-demokratskem modelu pa še obstaja (npr. Švedska). Tam je produkcijska vloga države velika, so tudi povezave močne, kot npr. na področju zdravstva in izobraževanja, kjer pravih servisnih vlog ni. Manj močne so povezave na področju kulture in socialnega varstva, kjer je tudi servisna vloga, je pa prisoten tudi javni sektor. Na področju športa je 80% storitev volonterskih. Neformalni sektor artikulira potrebe in potem prehaja do postopne formalizacije. Država bi morala v večji meri podpirati družino (oz. druge entitete v družbi) pri tej funkciji. Potreben je torej nek organiziran način, da se te potrebe javno opredelijo in se jih potem zadovolji.

Nekatere volonterske organizacije so nastale »po« neformalnem, nekatere pa »po« formalnem sektorju. Obratna zveza je tudi zanimiva: tudi te neformalne organizacije lahko preveč posežejo v zasebno sfero. Na kakšen način bo država zaščitila posameznika pred posegom v njegovo zasebno življenje? Senčne strani volonterskega sektorja so ideološki vplivi.

2.3.5 VODENJE V NEPROFITNIH ORGANIZACIJAH

Šport se zaradi malega števila zaposlenih sooča s problemi, ki jih prinaša nezanesljiva in premalo plačana služba z nedorečenim statusom. V Evropi je bil podpisan » European Sports first collective labour Agreement, Rotterdam, 2002«, v Sloveniji se v tej smeri še pričelo ni razmišljati, saj nimamo niti identificiranih partnerjev. Problemi, ki se na tem področju pojavljajo, so zlasti tog način vodenja, ki ne upošteva ustvarjalnosti posameznika, njegovih sposobnosti in možnosti, ter pomanjkanje navduševanja zaposlenih za spremembe, za prehod iz doseženega stanja v novo, boljše. Današnji cilj razvoja je kakovost, zato se uveljavlja povsod, na različne načine, v vseh dejavnostih, od najbolj preprostih do najzahtevnejših. Veliko menedžerjev danes še vedno prisega na znana načela: najprej je treba opredeliti cilje in smernice, nato organizirati delo in usmerjati zaposlene, kontrolirati doseženo in končno privzeti ustrezne mere za večjo rast in nadaljnjo uspešnost. (Možina 1998)

To pa ni dovolj, da bi dosegli odličnost. V delovanju bi morali upoštevati še nekaj načel:

- uvid v situacijo,
- kultura v organizaciji, skupne vrednote,
- vizija ustvarjanja prihodnosti,
- sprejemljivost, pripravljenost na spremembe,
- usmerjenost k odličnosti.

Načini vodenja in njihova primernost za odličnost:

- vodenje na osnovi profesionalnega znanja (ta način vodenja ni najbolj primeren za doseganje večje kakovosti pri delu, še posebej ne v storitveni dejavnosti, to je v neprofitnih organizacijah),
- vodenje na osnovi organiziranja dela (organizacijsko vzdušje je v glavnem nevzpodbudno, hladno, zaposleni v glavnem ne poznajo ciljev organizacije, to je stvar vodilnih, ki razporejajo delo, tako se zaposleni čutijo odgovorne le za svojo storilnost, ne pa za kakovost in uspešnost skupine ali organizacije),
- vodenje na osnovi razvoja in sodelovanja (doseganje odličnosti pri vodenju je v glavnem odvisno od štirih dejavnikov, in sicer od priložnosti, ki jih zaposleni vidijo za svoj razvoj, možnosti odkrivanja problemov, preden nastanejo težave, pridobivanja in delitve znanja ter izkušnje z drugimi in od občutka soglasja pri izpeljavi odločitev). Ravno ti dejavniki so

zelo pomembni v neprofitnih organizacijah z visoko tehnologijo in strokovnim osebjem. Vse navedeno bi lahko združili v model, ki je sestavljen iz med seboj povezanih dejavnikov:

- gradnja odgovornega tima,
- neprestan razvoj individualnih sposobnosti,
- opredeljevanje dosežkov,
- ravnotežje med individualnimi potrebami in delovnimi zahtevami,
- interakcija med dejavniki. (Možina 1998)

MOTIVIRANJE IN RAZVOJ ZAPOSLENIH K ODLIČNOSTI

Gre za spodbujanje sodelavcev k sproščanju njihovih osebnostnih zmogljivosti in zamisli za vzpostavitev ustvarjalnega ozračja v kolektivu. Motiviranje zajema ukrepe, ki usmerjajo človeka k določenemu cilju. Človek ne dela, če ni motiviran. Delo pod prisilo ne presega obveznega pristanka nanj, ne pomeni sodelovanja, ki bi zagotavljajo presežke v smislu požrtvovalnosti, samoiniciativnosti in kreativnosti. Treba je spoznati, kaj bi zaposlene motiviralo, da bi sodelovali v programu iskanja (naj)boljšega v delu, poslovanju, nalogah, storitvah, skratka v večjem zadovoljevanju porabnikov in naročnikov ter v osebnem zadovoljstvu.

Napotki za vodenje na osnovi razvoja, napredovanja, in sicer:

- vodja, ki pristaja na razvoj in sodelovanje, naj da čim več avtonomije sodelavcem, obenem pa vzpostavi tudi več (samo)kontrole,
- vodja bo pridobil na moči, če jo bo v čim večji meri dajal sodelavcem,
- gradnja tima pomeni podpiranje samostojnosti in sproščenega izražanja članov,
- vodja mora v večji meri skrbeti za potrebe drugih kot za svoje lastne,
- vodenje s pomočjo ciljev in medsebojne povezanosti predvideva zaupanje v zmožnosti sodelavcev in trdno usmerjenost v izpeljavo dogovorjenega. (Možina 1998)

Odgovornost za šport s strani nevladnih organizacij nosi predvsem Olimpijski Komitee RS.

2.4 FINANCIRANJE ŠPORTA V EU IN V RS V ČASU RECESIJE

Globalna recesija se krepko pozna tudi pri financiranju športa, saj to ni življenjsko pomembna dejavnost, zato se sredstva za šport zmanjšujejo tudi v Sloveniji. V Evropski uniji je štiriodstotni padec bruto družbenega produkta povzročil še večji padec pri financiranju športnih dejavnosti.

Slovenija je v med državami sredini EU glede na sredstva, namenjena za športno dejavnost (195 milijonov evrov leta 2008), kar je 0,69 odstotka bruto družbenega produkta države. Prva je Francija z 1,76 odstotka BDP, kar zneso 30 milijard 330 milijonov evrov, sledi Velika Britanija z 1,67 odstotka BDP (30 milijard 276 milijonov evrov, kar 91,4 odstotka iz privatnih virov), Nizozemska 1,64 odstotka BDP (8 milijard 359 milijonov evrov) in Ciper z 1,56 odstotka v BDP (212 milijonov evrov). Na zadnjih mestih sta Latvija 0,38 odstotka v BDP (79,43 milijona) in Bolgarija z 0,21 odstotka DBP (59,7 milijona, od tega kar 77,5 iz javnih virov). (glej Tabela 2.1)

»V raziskavi o financiranju športa je do novembra 2008 podatke zagotovilo 27 športnih ministrstev Evropske unije, ostali podatki pa so iz Statističnega urada Slovenije, Agencije za javne podatke in evidence Slovenije ter virov Fundacije za šport (FŠO).« (Balent 2009b)

Evropski športni model je zgrajen po tako imenovani piramidni strukturi, ki temelji na delovanju množičnega športa zaradi pomembnega prostovoljnega dela: Na vrhu piramide je vrhunski šport vključno s profesionalnim. Vzajemna solidarnost tesno povezuje vrh z dnom.

Raziskava o financiranju športa je bila izvedena v okviru konference Play the Game 2009 (predstavitve Wladimir Andreff, Play the Game Conference, Coventry, June 8th-12th, 2009). Iz nje izhaja, da sloni evropski model športa na gospodinstvu, lokalnih oblasteh, podjetjih, vladi in prostovoljnem delu.

Množični šport sloni na prostovoljnem delu, denar zanj pa prispevajo organi lokalnih oblasti in športni udeleženci sami. Čeprav športu namenjajo dvakrat toliko denarja kot državni proračun, imajo lokalne oblasti (razen v nekaterih državah EU) manj strukturirano dejavnost v športu zaradi svojih zelo razpršenih in razdrobljenih finančnih prispevkov. (Oplotnik 2004, 10)

TABELA 2.1: Celotno financiranje športa: predstavitev glede na vire financiranja

Država	Celotne športne finance		Vlada	Lokalna skupnost	Javne finance	Gospodinjstva		Zasebno financiranje
	V milijonih EUR	% od BDP					izdatki	
Bolgarija	59,7	0,21	34,8	42,7	77,5	19,4	3,1	22,5
Ciper	212,9	1,56	19,8	0,1	19,9	78,9	1,2	80,1
Estonija	127,1	1,13	13,3	36,4	49,7	12,6	37,7	50,3
Finska	2450	1,56	8,7	15	23,7	73,4	2,9	76,3
Francija	30330	1,76	9,7	30	39,7	50	10,3	60,3
Nemčija	31932,6	1,42	0,7	15,3	16	76,5	7,5	84
Latvija	79,3	0,38	17,5	35,1	52,6	20,3	27,1	47,4
Nizozemska	8359	1,64	11,5	10	21,5	70,8	7,7	78,5
Portugalska	1432,5	0,96	6,5	27	33,5	63,2	3,3	66,5
Slovaška	240,8	0,63	16,8	55,6	72,4	13,8	13,8	27,6
Slovenija	195	0,69	10,4	25,1	35,5	17,9	46,6	64,5
Švedska	3817,1	0,52	4,3	13	17,3	70,6	12,1	82,7
Velika Britanija	30175,6	1,67	1,3	7,3	8,6	80,9	10,5	91,4
Povprečje			11,9	24,3	36,2	49,7	14,1	63,8

Vir: Andreff (2009).

Vloga lokalnih oblasti je glede športnega upravljanja zastavljena precej ozko in omejena na koordiniranje različnih virov financiranja ter njihovega vpliva na razvoj lokalnega športnega udejstvovanja. (Kuntarič 2002, 4-5) Glede udejstvovanja v športu imamo 3 skupine držav: stabilno (Nemčija, Francija), hitro rastoče (večina vzhodno in južno evropskih držav), počasi rastoči delež (Italija, Malta, Slovenija, Slovaška) in Romunija. Udeležba še pada (kriza transformacije). Delež (članstvo v društvih) neregistriranih/registerani udeleženci v športu je upadel na: od 0.82 do 5.75.

Razlike med »športom za vse« in vrhunskim športom se povečujejo. Financiranje se koncentrira samo na medijsko izpostavljene športne discipline. Ni stimulacij pri privabljanju privatnega financiranja. Težave so pri posodabljanju volonterskega dela, čedalje bolj so nestabilne plače delavcev v športu in s tem težave pri zaposlovanju. (glej Tabelo 2.2)

Finančna struktura evropskega povprečja: gospodinjstva: 49.7 %, lokalna oblast: 24.3 %, podjetja: 14.1 %, vlada: 11.9 %.

TABELA 2.2: *Financiranje s strani ministrstev za šport*

Država	Vrednost (v milijonih EUR)	Vrednost na prebivalca	Delež ministrstev za šport glede na proračun
Nemčija	144,2	1,75	0,04 %
Avstrija	80,4	9,80	0,11 %
Belgija (Flamci)	78,8	13,01	n.p.
Bolgarija	20,6	2,68	0,27 %
Ciper	42,0	56,12	0,83 %
Danska	96,0	17,85	0,14 %
Španija	160,0	3,72	0,12 %
Estonija	14,0	10,38	0,50 %
Finska	93,0	17,76	0,23 %
Francija	640,0	10,22	0,16 %
Grčija	153,6	13,86	0,26 %
Madžarska	70,0	6,93	0,24 %
Irska	116,2	28,28	0,26 %
Italija	450,0	7,70	0,12 %
Latvija	24,6	10,68	0,88 %
Litva	13,5	3,94	0,31 %
Luksemburg	38,9	84,32	0,44 %
Malta	3,0	7,45	0,14 %
Nizozemska	64,6	3,96	0,05 %
Polska	43,6	0,11	0,01 %
Portugalska	69,1	6,56	0,14 %
Češka	66,2	6,48	0,21 %
Romunija	49,5	2,29	0,32 %
Velika Britanija	174,8	2,91	0,02 %
Slovaška	32,2	5,97	0,10 %
Slovenija	20,2	10,11	0,24 %
Švedska	157,6	17,49	0,17 %
Skupaj/povprečje	2917,2	6,00	0,25 %

Vir: Andreff (2009).

Udeležba v športu in športni rezultati so povezani z ravniyo ekonomskega napredka. Kalkulacija po prebivalcu: javne športne finance v povprečju naraščajo: manj 37 % EU od 1990 do 2005. Delež financiranja športa glede na BDP je v korelaciji z BDP/na prebivalca: V državah z BDP manjšim od 18,000 evrov, šport in finance rastejo z ekonomskim razvojem. V državah z BDP večjim od 18,000 evrov, je skoraj konstantno razmerje financiranja (med 1,4

in 1.7 % BDP). Financiranje športa iz javnih financ in področja financiranja: vlada namenja 2.9 billion evrov v EU, 6 evrov po prebivalcu.

Področja financiranja namena sredstev: 26 % podpora delovanju nacionalnim športnim zvezam, 22 % športni infrastrukturi, 15 % vrhunskemu športu, 10 % športnim klubom, združenjem in organizacijam ter 10 % športnim prireditvam (23 % namenjam drugim področjem). Vseh 26m spodaj naštetih držav, deklarira »zdravje v športu« kot prioriteto, samo 15 držav pa »vrhunski šport« kot prioriteto. (Andreff 2009)

Mehanizmi solidarnosti, ki temeljijo na prerazporeditvi dohodkov in financ, so prisotni v 21 od 27 držav EU, bodisi kot vertikalna solidarnost med medijsko izpostavljenimi in množičnimi športi ali kot horizontalna solidarnost med različnimi športnimi disciplinami, ali celo kot oboje (recimo v Franciji z davkom na profesionalni nogomet, ki se prerazporedi na druge športne panoge). Vendar pa denarni zneski, ki so vključeni v takšno prerazporeditev, niso dovolj, da bi zapolnili obstoječe vrzeli med »bogatimi« in »revnimi« športi. Vrh in dno športne piramide sta se dejansko ločila eden od drugega. Opazno je tudi, da se je vrh razdelil na medijsko privlačne športe ali športnike (koncentracija financiranja) in drug vrhunski šport. Enako empirično in politično težnjo so opazili že različni raziskovalci, potrjuje pa jo tudi ta analiza strukture financiranja športa. (Andreff 2009)

V EU imajo vlogo vlade največji vpliv na nacionalno oz. državno »športno politiko«, kljub omejenim sredstvom iz proračuna. Olimpijski uspehi v športu so povezani s financiranjem s strani ministrstev? Poraba športnih ministrstev ima ključen vpliv na rezultate na Olimpijadah. (Meenaghan v Kravanja 2006, 28)

Na lokalni ravni je financiranje športa ekstremno razpršeno. Ni korelacije med deležem, ki ga lokalne oblasti namenjajo za šport iz javnih financ in BDP per capita.

Sredstva lokalnih oblasti namen: 26 % gre za podporo delovanju nacionalnim športnim zvezam, 44 % za športno infrastrukturo, 5 % za vrhunski šport, 21 % za drugo, 25 % gre za športne klube, združenja in organizacije in 5 % za športne prireditve.

Vseh 16 omenjenih držav (vlada in lokalna oblast) javne finance namenja za športno infrastrukturo: 26.46 evrov na prebivalca. Poraba gospodinjstev za šport je visoko povezana z ravniyo ekonomske razvitosti države. (glej Tabelo 2.3) Grožnja evropski piramidni strukturi športa. (Andreff 2009)

TABELA 2.3: Celotni izdatki gospodinjstev za šport v EUR

Država	Celotni izdatki gospodinjstev	V EUR na prebivalca	Izdatki gospodinjstev / BDP
Nemčija	24.442.083.900	269,26	1,09 %
Belgija (Flamci)	105.165.000	17,35	0,06 %
Bolgarija	5.370.800	0,7	0,02 %
Ciper	168.000.000	224,25	1,23 %
Estonija	15.977.912	11,86	0,14 %
Finska	1.800.000.000	343,73	1,14 %
Francija	15.180.000.000	242,35	0,88 %
Litva	16.091.288	4,7	0,08 %
Malta	31.000.000	76,99	0,65 %
Nizozemska	5.922.000.000	363,19	1,16 %
Portugalska	905.387.736	85,99	0,61 %
Romunija	341.000.000	15,74	0,43 %
Velika Britanija	24.422.345.715	406,63	1,35 %
Slovaška	33.300.000	6,18	0,09 %
Slovenija	35.000.000	17,52	0,12 %
Švedska	2.693.327.013	298,88	0,91 %

Vir: Andreff (2009).

Prostovoljno delo se čedalje bolj umika iz športa, čeprav je glavno gonilo delovanja množičnega športa in temelj, zaradi katerega je evropski model športa tako specifičen. Ocenjeno je, da volontersko delo prispeva več kot celotno javno financiranje skupaj (in več kot državni športni proračun). (Bednarik v Kuntarič 2002, 16)

Delež dohodkov javnih monopolov od športnih stav in iger na srečo prerazporejen v šport leta 2005, je predstavljal približno 30 % javnega financiranja športa v Evropi. Ta delež pa ni stabilen in je lahko potencialno ogrožen.

Mehanizmi solidarnosti (redistribucije) med profesionalnim in amaterskim športom delujejo le v 6. državah: Francija, Nemčija, Italija, Nizozemska, Španija in Velika Britanija. 9 držav ima mehanizem za neinstitucionalizirano redistribucijo, 5 držav ima absolutno neformalizirano solidarnost (Austrija, Bulgarija, Finska, Nemčija in Italija), 4 države nimajo absolutno nobenega mehanizma (Ciper, Luksemburg, Malta in Slovaška). (Andreff 2009)

Šport je strukturiran okoli nacionalnih zvez in lokalnih klubov. Dvoličnost obstaja med promocijo javnega zdravja in masovnega športa versus aktualni usmeritvi javnega financiranja zgolj vrhunškega športa. Dostopnost do vseh oblik športa, bi morala biti zaradi javnega financiranja brez izrednih pogojev (za revnejše sloje).

Ne veljajo več paradigme, da vrhunski šport raste iz množičnega športa, da krepi množično aktivno udejstvovanje prebivalstva v športu, in ne moramo več reči, da gre pri vrhunskem športu ter pri množičnem aktivnem udejstvanju prebivalstva v športu, za isto zadevo.

Sedanji sistem iger na srečo nadomestijo spletne igre, ki pa jih je težko kontrolirati. Spremembe, ki se odražajo v športu, se kažejo predvsem pri krizi glede porabe za šport v gospodinjstvih, pri padcu prihodkov in kupne moči gospodinjstev v porabi za šport, pri padcu nacionalnih prihodkov (4 % BDP v EU27) in pri padcu porabe za športno vadbo ali za športne prireditve. Možne posledice so večanje nezaposlenosti zaradi brezplačnega spremljanja vadb, tekmovanj in prireditev (preko televizije). (Andreff 2009)

VZVODI STABILNEJŠEGA FINANCIRANJE ŠPORTA V EVROPI

Najučinkovitejši vzvod za stabiliziranje varčnejšega financiranja športa bi bilo stekanje več financ prebivalstva v množične športe in športne zveze. Kot protiutež večjim vsotam denarja prebivalstva bi morale športne organizacije osvežiti in obnoviti svojo ponudbo športnih dejavnosti in storitev ter nadgraditi svoje standarde kakovosti, s čimer bi lahko večji del splošne populacije privabili k aktivnem športnem udejstvanju. K temu pa bi lahko aktivno prispevala tudi država s predpisi, na primer s preusmerjanjem deleža dohodkov iz DDV-ja (davka na dodano vrednost), ki je odmerjen na športno blago in storitve vključno z deležem DDV od medijske pokritosti, v športne organizacije.

Takšen ukrep bi pokrival časovno obdobje, med katerim traja finančna in gospodarska kriza. Usmerjen bi bil v krepitev športnega sektorja z zaposlovanjem več delavcev, povečevanjem prostovoljnega dela, obnovo športne opreme in infrastrukture. Nekatere davčne pobude, usmerjene v posameznike in podjetja, ki vlagajo v športne dejavnosti, vključno s prepoznavnostjo športnih objektov, bi prav tako lahko prinesle več podpore zasebnemu financiranju športnih organizacij. Drugi vzvod se nanaša na (vertikalne in horizontalne) mehanizme solidarnosti znotraj samega športnega sektorja, saj so med najbolj izvirnimi temelji evropskega športnega modela. V zadnjih nekaj letih smo bili priča naglemu porastu financiranja zgolj elitnih športov, kar je povzročilo velik pritisk na mehanizme solidarnosti. Te mehanizme bi se splačalo institucionalizirati in natančneje formalizirati, s čimer bi zagotovili njihovo trajno delovanje v prihodnosti. Rezultat tega bi lahko bila posebna oprostitvev davka na športne dejavnosti.

Tretji vzvod se nanaša na športno upravljanje in je povezan z izkrivljanjem med pomenom društev – zvez (civilne družbe), lokalnih in državnih oblasti (javnih zavodov) v športu in koordinacije pri postopkih odločanja v zvezi s športom na ravni celotne države.

Predstavniki civilne družbe bi morali lokalne in državne oblasti pozvati k boljši koordinaciji med različnimi organi v občinah, okrajih, regijah glede financiranja športa in vključevanja v športno politiko na državni ravni. Nekateri omenjeni primeri kažejo, da javna politika športa lahko sprejme vzvode in orodja, ki omogočajo varnejše športno financiranje skupaj s krepitvijo avtonomije športnega sektorja.

SPONZORSTVA IN FINANCIRANJE ŠPORTA IZ MEDIJEV

Denar iz gospodarstva v času krize najbolj zaželen; vendar je številna industrija prizadeta s krizo. Zmanjševanje 'manj nujnih stroškov' vključno z oglaševanjem in (športnim) sponzorstvom.

Novе sponzorske strategije, v času krize:

- zapustiti šport (za to strategijo so se odločili pri podjetjih: Honda, Kawasaki, Vodafone, Kodak, AirAstana, Kodak, Royal Bank of Scotland, Crédit Suisse itd.);
- zmanjšati športna sponzorstva (za to strategijo so se odločili pri: AIG, Northern Rock, XL charter, Fortis, Dexia itd.);
- zmanjšati plače športnikom (za to strategijo so se odločili pri »Rossignol smučarjih«);

- koncentrirati finance na najbolj televizijsko gledljiva tekmovanja, klube, športnike (za to strategijo so se odločili pri: Lacoste) kar škodi amaterskemu in masovnemu športu. Tendenca je večje število televizijskih gledalcev, saj je televizija atraktivnejša za oglaševanje.

Nogomet, tako zveza kot društva, je na prvem mestu po skupnih prihodkih (39.979.370 evrov), sledijo smučanje (26.578.641 evrov), rokomet (21.812.838 evrov) in košarka (20.388.314 evrov) ter planinstvo (12.829.244 evrov), ostale panoge pa imajo vsaka po manj kot devet milijonov evrov. Med posameznimi društvi ali zvezami je na prvem mestu Smučarska zveza Slovenije (9.114.615 evrov), sledijo Nogometna zveza Slovenije (6.081.883 evrov), Olimpijski komite Slovenije (4.303.584 evrov), Smučarski klub Branik Maribor (4.098.885 evrov), Union Olimpija (štiri milijone evrov), Celje Pivovarna Laško (3,5 milijona evrov) in Interblock (tri milijone evrov). »Lani so se sredstva v športu pri nas sicer nekoliko zvišala, vendar v mnogih primerih zaradi kratkoročnega in dolgoročnega zadolževanja, zato se lahko že letos primerijo bankroti tudi na športnem področju.« (Balent 2009b)

Pri nas pa se dogajajo tudi druge, sistemske spremembe. Evropski model športa ima tri stebre financiranja: iz privatnih, državnih (javnih) in lokalnih virov ter prostovoljnega dela. Ta piramidalni model se podira in postaja prevladujoč anglosaksonski model z majhnim deležem države. Financirajo se medijski spektakli in vrhunski profesionalni šport v nekaterih panogah, za večino ostalega športnega udejstvovanja pa je treba plačati. Šport za vse in množično ukvarjanje s športom zaradi zdravja izgublja svoj pomen. (Andreff 2009)

Prihodki iz televizijskih pravic se sicer povečujejo, vendar pa znatno zgolj v medijsko izpostavljenih športih, v ostalih pa se drastično zmanjšujejo. To povzroča veliko težav tudi pri nas, kjer je vse manj medijskih spektaklov mednarodnega merila, zato imajo športni klubi in društva velike težave pri financiranju svoje dejavnosti. Zaradi zgodnejšega selekcioniranja, pri sedmih ali celo manj letih, vrhunski šport ne raste več iz množičnega športa. Pri nas so športni objekti večinoma v okviru javnih zavodov ter jih upravljajo mesta ali občine, zato najemnine še dodatno obremenjujejo delovanje športnih društev, pa tudi ukvarjanje posameznikov s športom na javnih objektih. Uporabniki lahko računajo le na dobro voljo upravljavcev, da ti ne bodo gledali zgolj na dobiček. (Andreff 2009)

Pereče je tudi zaposlovanje v športu. Le pet odstotkov je zaposlitev za nedoločen čas, šest odstotkov je zaposlenih s pogodbami za določen čas, ostalo pa so druge oblike dela, ki so še bolj nestabilne. Zaradi zmanjševanja sponzorskih pogodb se zmanjšujejo tudi plače oziroma nadomestila športnikom. V športnih društvih in zvezah so plače kar 40 odstotkov manjše kot v javnih zavodih, ki jih je pri nas 35. V 6115 športnih društvih in zvezah je 1440 zaposlenih 578 v profitnih in 862 v neprofitnih dejavnostih, številka pri slednjih pa se je lani zmanjšala za več kot sto. Stroški dela za vse pravne osebe v športu znašajo 48.111.585 evrov. Stroški storitev so skoraj desetkrat višji od stroškov dela. Sredstva 35 javnih zavodov zelo naraščajo. Prihodki javnih zavodov prav tako zelo naraščajo. Število zaposlenih je naraslo za 32 % iz 351 na 463. Porast stroškov dela pa za 38 %. Gospodarskih družb je 315 s 519 zaposlenimi. Davek iz dobička vseh družb skupaj je znašal 263.825. Prikazana »čista izguba« pa se je skoraj podvojila; v letu 2008 je znašala 4.586.434 evrov, leta 2007 pa 2.729.307 evrov. (Andreff 2009)

Zasebnih zavodov je 31, njih je zaposlenih 35 oseb. Celotna slovenska športna srenja (športna društva in zveze, javni in zasebni zavodi, gospodarske družbe in samostojni podjetniki) je v preteklem letu ustvarila slabe pol milijarde evrov natančneje 489.541.533 evrov prihodkov. Šport je tako ustvaril 1,5 % slovenskega BDP-ja, kar je odstotek manj kot v primerljivih evropskih državah. Po podatkih AJPEŠ-a in iz analize Draga Balenta je razvidno, da so prihodki 6.115 športnih društev in zvez, jedra tekmovalnega in rekreativnega športa, leta 2006 znašali 232 milijonov evrov. Leta 2007 je vsota narasla na 270 milijonov evrov, leta 2008 pa na 300 milijonov evrov. Od tega je približno 15 odstotkov pripadlo nogometu, 10 % zimskih športom, 9 % rokometu in 8 % košarki - štiri največje slovenske športne panoge so tako pobrale 42-odstotni delež vseh sredstev, večina pa je šla v roke preostalim športom, med katerimi se skrivata tudi planinstvo in taborništvo. (Balent 2009b)

Pri financiranju društev in zvez je delež javnih sredstev (državnih in občinskih) v povprečju 15,5 odstoten, pri nekaterih manjših in tudi najbolj uspešnih zvezah pa ta znaša tudi do 70 odstotkov: judo, veslanje, strelstvo in gimnastika. Pri plavanju in atletiki se delež države in lokalnih skupnosti suče okoli polovice. Nominalno je največji prejemnik Smučarska zveza Slovenije (3 milijone evrov), kar predstavlja 30 odstotkov njenega celotnega proračuna za leto 2008. Javna sredstva so v prikazih društev in zvez v letu 2008 naraščala z indeksom 141,3. Zaposlenih v športni dejavnosti je bilo 2.563 (od tega 1.440 v društvih/zvezah). Izredno se je povečal pomen javnih zavodov, ki so v večini občin postali lastniki in upravljavci športnih

objektov. V letu dni so sredstva 35 javnih zavodov narasla s 87 milijonov na 137 milijonov, za tretjino se je povečalo tudi število zaposlenih (skupno 463). (Andreff 2009)

Slabo kaže športnim gospodarskim družbam. Skupno 315 družb je lani prijavilo dobiček 263.825 evrov, medtem ko je skupna izguba znašala 4.586.434 evrov, s čimer se je izguba skorajda podvojila v primerjavi z letom 2007 (2,7 milijonov evrov). Povečala se je tudi zadolženost; primer nogometnih prvoligašev: sredstva so znašala 21,5 milijona evrov, prihodki pa le 16,5 milijona evrov. (Andreff 2009)

Prednostno so bile financirane iste vrste športa kot leto prej (malo je padel delež hokeja na ledu, narasla pa sta tenis in odbojka), tako da lahko trdimo, da so prihodki že skoncentrirani na zgolj nekatere športe. (Balent 2009b)

2.4.1 TELESNA DEJAVNOST USMERJENA V JAVNO ZDRAVJE V EU

Vvrhunski, profesionalni in klubski šport je v EU razmeroma dobro urejen, drugače pa je z telesno dejavnostjo usmerjeno v javno zdravje, ki je deklarirano ena od prioritiet vlad EU.

Telesna neaktivnost oz. pomanjkanje telesne vadbe je tesno povezano s prekomerno telesno težo, hipertenzijo, povečanjem maščob v krvi, kar vodi v nastanek srčno-žilnih bolezni, osteoporoze, bolezni dihal, diabetisa, depresijo... Večina držav EU nima nacionalnega programa za področje telesne vadbe za zdravje. Poleg strategije se je treba osredotočiti na izboljšanje glavnih dejavnikov tveganja. Ti so povezani z revščino, neizobraženostjo, nezaposlenostjo in socialno neenakostjo. Pri odpravljanju telesne nedejavnosti je potrebno poleg samoiniciativnosti skupno ukrepanje državnih, profesionalnih in nevladnih organizacij. Nižji socialnoekonomski status prebivalstva povečuje njegovo ranljivost zaradi rizičnega načina obnašanja in zmanjšuje možnost dostopa do kvalitetnih zdravstvenih in organiziranih kvalitetnih telesnih aktivnosti.

Pomanjkanje telesne dejavnosti ni odraz proste izbire. Ta odločitev ni samo individualna, pač pa je tudi vlada in širša družbena skupnost soodgovorna, saj so posebno otroci izpostavljeni prevladujočim načinom obnašanja in standardom vrednot v družini in družbi. Staranje ni edini dejavnik tveganja pri pomanjkanju telesne dejavnosti. V državah v tranziciji je zaradi tega dejavnika ogroženih mnogo mladih ljudi. Globalizacija ne izboljšuje stanja na področju

pomanjkanja gibanja. Večji prihodki in daljši delovni čas učinkujejo ravno nasprotno. Zaradi telesne aktivnosti se ne izboljšuje samo počutje in zdravje posameznika, pač pa to ekonomsko učinkuje na gospodarstvo (zmanjšan absentizem), na manjše izdatke družbe za zdravljenje bolezni in s tem večjega blagostanja državljanov. Skrb samo za akutno ogrožene ne zadostuje.

Boljša je dolgoročno načrtovana multisektorska strategija preventivnih ukrepov na posamezne dele populacije, dodana zdravstvenemu intervencionizmu na individualni ravni. Negibanje človeku ni prirojeno, pač pa je stvar navade. Aktivnost rojeva navado. Preventivna telesna dejavnost poleg nekajenja, zdrave prehrane, nepitja alkohola v veliki meri preprečuje kronične neprenosljive bolezni.

Aktivnosti za promocijo zdravega načina življenja so:

- sprejeti politično opredelitev politikov z resolucijo o spodbujanju javnega zdravja,
- ustvariti podporna okolja za realizacijo resolucije o spodbujanju telesne dejavnosti,
- ojačati družbeno akcijo; izboljšati osebne sposobnosti in ozaveščenost,
- preusmeriti zdravstvene ustanove tudi na preventivne dejavnosti,
- preusmeriti šolske ustanove tudi na telesno dejavnost neselekcioniranih otrok,
- preusmeriti športne organizacije tudi na telesno dejavnost neselekcioniranih otrok,
- preusmeriti gospodarske družbe tudi na telesno dejavnost državljanov,
- preusmeriti pozornost javnega mnenja in medijev tudi na telesno dejavnost državljanov,
- obveščati javnost o pozitivnih rezultatih telesno dejavnih na zdravje počutje in uspešnost. (Pucelj 2006)

3 VPLIV NEVLADNIH ORGANIZACIJ NA DRŽAVNO UPRAVO PRI ODLOČANJU NA PODROČJU ŠPORTA

Strukturiran družboslovni intervju sem izvedla z naslednjimi predstavniki nevladnih organizacij v različnih inštitucijah:

Bojan Jošt - predsednik strokovnega sveta za šport RS

Drago Balent - predsednik komisije za pravne akte in član strokovnega sveta za šport RS, direktor Fundacije za šport RS

Janez Sodržnik - predsednik komisije za pritožbe Fundacije za šport RS in član strokovnega sveta za šport RS

Janko Dvoršak - podpredsednik strokovnega sveta za šport RS, sekretar OKS-ZŠZ

Peter Kukovica - predsednik Sveta Fundacije za šport RS, član strokovnega sveta za šport RS, predsednik atletske zveze Slovenije

Tomo Levovnik - predsednik komisije za vrhunski šport in član sveta Fundacije za šport RS

S pomočjo intervjujev sem iskala odgovore na pereča vprašanja glede razmerja med nevladnimi organizacijami in državno upravo.

Intervju je vseboval naslednje elemente sistema športa:

Vpliv nacionalnih športnih zvez in olimpijskega komiteja na ustrezna ministrstva v zvezi s soodločanjem glede financiranja, sokreiranja pravnih aktov, pravic in obveznosti ter pristojnosti.

Glede vprašanja zadostnega vpliva nevladnih organizacij na odločanje države pri zakonodaji v športu, Balent, Dvoršak, Levovnik in Sodržnik menijo, da imajo NVO premalo vpliva. (Balent 2009a; Dvoršak 2009; Levovnik 2009; Sodržnik 2009) Kukovica meni, da sploh nimajo vpliva (Kukovica 2009), Jošt pa je mnenja, da imajo nekaj vpliva (Jošt 2009).

„Odvisno je od vsebine zakona. Zakon o športu, ki bi celostno pokrival področje športa, je nemogoče napisati in bi bil preobsežen. Zakoni lahko uredijo le posamezne vidike, ki so povezani s športom, ne pa športa v celoti.” (Jošt 2009)

„Nevladne organizacije, še posebej krovna Olimpijski komite Slovenije, ne opravljajo naloge na področju priprave sistemskih rešitev in njihove implementacije.” (Levovnik 2009)

Levovnik, Jošt, Dvoršak in Sodrznik se strinjajo, da imajo nevladne organizacije na področju sporta premalo vpliva na odločanje države glede sofinanciranja izvajanja letnega programa športa v RS. (Dvoršak 2009; Jošt 2009; Levovnik 2009; Sodrznik 2009) Balent pravi, da na odločanje nimajo vpliva (Balent 2009a), Kukovica pa meni, da sploh nimajo vpliva (Kukovica 2009).

„Šport je domena civilne družbe, ki bi morala imeti zato tudi večji vpliv pri sofinanciranju športa s strani države oziroma javnih sredstev. Pri tem je treba razmejiti dva vidika: višina javnih sredstev za šport je bolj domena države, namen oziroma vsebina pa bi morala biti v večji meri domena civilne športne sfere.” (Jošt 2009)

„Olimpijski komite Slovenije kot krovna organizacija ne opravlja naloge koordinatorja vsega športa oz. športnih organizacij, ampak služi samo za svoj status.” (Levovnik 2009)

Jošt in Kukovica menita, da država na področju športa preko zakonske regulative, lastništva objektov in sofinanciranja, skupaj z vplivom nevladnih organizacij ureja področja:

- statusa športnikov in športnih delavcev,
- usposabljanja in licenciranja,
- financiranja programov in upravljanja objektov nevladnih organizacij v športu,
- sofinanciranja javnih služb preko javnih zavodov. (Jošt 2009; Kukovica 2009)

Levovnik meni, da država ustrezno oz. prekomerno ureja ta področja. (Levovnik 2009)

Dvoršak pravi, da država prekomerno ureja ta področja, vendar imajo nevladne organizacije dovolj vpliva na odločanje. (Dvoršak 2009) Balent in Sodrznik pa se strinjata, da država odločilno prekomerno ureja ta področja. (Balent 2009a; Sodrznik 2009) Nihče od vprašanih pa ni mnenja, da imajo nevladne organizacije dovolj vpliva oziroma, da država ni dominantna pri urejanju teh področij.

„Vsa področja bi morala država urejati v sodelovanju z nevladnimi organizacijami!” (Jošt 2009)

Balent in Sodrznik menita, da trditev: *„Država in njeni javni zavodi s svojimi servisnimi storitvami (javnimi službami) vplivajo pozitivno na konkurenčnost nevladnih organizacij na področju športa v Republiki Sloveniji,”* sploh ni resnična, saj bi servisne storitve za šport

ceneje in bolje od javnih zavodov opravile za isti javni denar nevladne organizacije. (Balent 2009a; Sodrznik 2009) Kukovica se strinja, da trditev ni resnična, saj servisne storitve za šport opravljajo nevladne organizacije, javni zavodi omogočajo le za zaposlovanje kadrov in jemljejo športnim organizacijam „njihov denar“. (Kukovica 2009) Levovnik in Dvoršak se tudi ne strinjata s trditvijo, da javni zavodi s servisnimi storitvami (javnimi službami) zmanjšujejo konkurenčnost nevladnih organizacij, saj bi bile s tem denarjev, ki bi ga prejele namesto javnih zavodov, konkurenčnejše. (Levovnik 2009; Dvoršak 2009) Jošt pa meni, da država in njeni javni zavodi s svojimi servisnimi storitvami (javnimi službami) pozitivno vplivajo na konkurenčnost nevladnih organizacij na področju športa v Republiki Sloveniji. (Jošt 2009)

Po mnenju intervjuvanih strokovnjakov bi morala država in njeni javni zavodi s svojimi servisnimi storitvami (javnimi službami) zagotavljati naslednje servisne storitve na področju športa:

- gradnja športnih objektov (Levovnik 2009),
- razvoj nacionalnega izobraževalnega sistema, ki omogoča normalno vadbo in tekmovanje športnikom (sistem športnih šol),
- razvoj sistema za izobraževanje in usposabljanje strokovnih kadrov v športu,
- razvoj športne infrastrukture v celostnem smislu,
- urejanje statusnih zadev udeležencev športa,
- razvoj informacijskega sistema,
- razvoj raziskovalnega strokovnega dela (založništvo, svetovalno delo, diagnostika, evalvacija itd.) (Jošt 2009),
- zagotavljanje in vzdrževanje infrastrukture (vse, kar je javnih športnih objektov in opreme),
- statusne prvaice športnikov (štipendiranje, zaposlovanje, pošportna kariera),
statusne pravice trenerjev oz strokovnih delavcev (izobraževanje, štipendiranje, zaposlovanje),
- zdravstveno varstvo in zavarovanje (preventiva, kurativa in rehabilitacija),
- pomoč pri razvojnih programih športa (selekcioniranje, prepoznavanje talentov) (Dvoršak 2009).

Pri tem Dvoršak opozarja, da so to le pomebnejše zadeve na tem področju. (Dvoršak 2009)

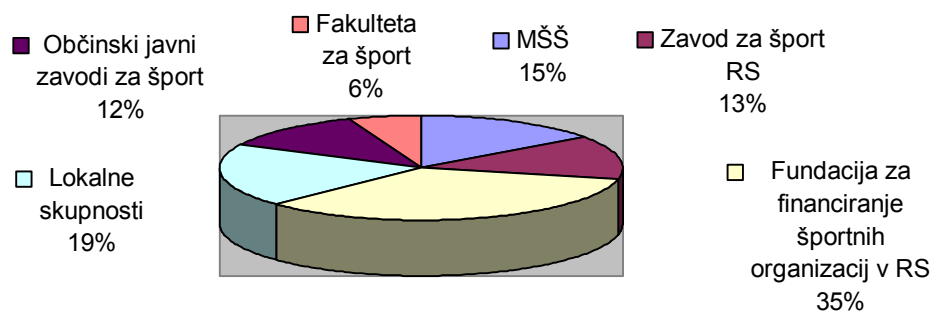
Levovnik meni: če bi nevladne organizacije dobile javni denar - koncesijo za opravljanje teh storitev bi uspešnejše, racionalnejše in bolj ustvarjalno porabile javni denar za potrebe športa. (Levovnik 2009)

Jošt pa se ne strinja, ampak meni, da je najboljše tvorno sodelovanje. (Jošt 2009)

„Nevladne organizacije temeljijo na volunterizmu, druženju, pozitivnem odnosu do športa. Javni zavodi pa na profitnih osnovah oziroma komercializaciji, ki uničuje civilno športno sfero.” (Levovnik 2009)

„Predvsem bi nevladne organizacije te stvari upravljale po avtonomnem principu, ki je sicer svojstven za šport. Velika prednost in vrednota športa je njegova neodvisnost, zato zakonski okviri in predpisi športa ne osvobajajo, temveč ga zatirajo.” (Dvoršak 2009)

GRAF 3.1: Na katere javne inštitucije imajo največji vliv društva in zveze, OKS-ZŠZ?

Vir: Balent (2009a); Dvoršak (2009); Jošt (2009); Kukovica (2009); Levovnik (2009); Sodržnik (2009).

Po mnenju šestih intervjuvanih poznavalcev imajo društva in zveze ter Olimpijski komite Slovenije – Združenja športnih Zvez največji vpliv na Fundacijo za financiranje športnih organizacij v RS (35 %), sledijo ji lokalne skupnosti (19 %), takoj za njimi Ministrstvo za šolstvo in šport (15%), Zavod za šport Republike Slovenije (13 %), ter občinske javne zavode za šport (12 %), najmanj vpliva pa imajo na Fakulteto za šport (6 %). (glej Graf 3.1)

Iz prakse izhaja, da gre zgolj za formaliziran vpliv, saj predstavniki NVO v zvezi z odločanjem na sejah in komisijah lahko podajo le mnenja, ki so nezavezujoča. Ta mnenja se upoštevajo le v primerih, ko so skladna s predogi državne uprave. Iz navedenega razloga bi

morala biti uzakonjena dikcija, da morajo dati predstavniki NVO pri prejemanju odločitev soglasje, ne pa samo mnenje.

Večji vpliv ima neformalno lobiranje z razgovori in pritiski najvišjih predstavnikov OKS-ZŠZ, predvsem generalnega sekretarja in predsednika, na ključne dejavnike: na ministra MŠŠ, predstavnike političnih strank in lobiste iz Fakultete za šport, ki imajo neposreden vpliv na državno upravo, predvsem na vodstvo in delavce na Direktoratu za šport.

Vplivanje nacionalnih športnih zvez in olimpijskega komiteja na odločanje skupaj z vladnimi organizacijami in skupno pripravo pravnih aktov na področju športa z ustreznimi ministrstvi je zopet odvisno od socialne mreže. Strokovnost ali uspešnost posameznega športa je šele drug kriterij, prvi kriterij za participacijo pri soodločanju je še vedno lojalnost.

Pravne in ekonomske pristojnosti nevladnih norganizacij (klubov, zvez) na soodločanje vlade pri sofinanciranju športnih programov in s tem na usmerjanju športa v Sloveniji formalno in neformalno niso upoštevane, saj v komisijah, ki odločajo, praviloma ni predstavnikov NVO.

Opravljanje upravnih nalog preko nevladnih organizacij bi bilo uspešnejše in učinkovitejše kot preko javnih zavodov, ki so jih ustanovile občinske in državne uprave. Pri slednjih namreč ni volonterskega dela, ki je tako značilno za NVO, stroški dela so bistveno večji, povečuje se število zaposlenih. NVO so s tem, ko so odrinjene od upravljanja z objekti zgubile domicil in postale najmnice ali celo podnajemnice v prostorih, ki so jih same zgradile z volonterskim delom, ker vlaganj ni bilo mogoče dokazovati z računi. Tako so skoraj vsa športna društva izgubila svoje matične prostore, saj se v dokazovanju (borbi za nepremičnine) amaterski delavci niso mogli kosati z državnimi profesionalnimi uradniki in dobro plačanimi najetimi pravniki. Prišlo je do »nacionalizacije« objektov in upravljanja, ki so jih ustanovile občine in ki odžirajo prej društvom namenjen denar.

Pomembni člani strank so vključeni v delovanje nevladnih organizacij (združenj, skupin itd.), Zato imajo nevladne organizacije močan vpliv tudi na politične stranke, vendar odločanje na področju športa poteka na ravni državne uprave. Vpliv političnih strank pa je omejen le na imenovanje direktorja direktorata. Kasnejši vplivi so vezani bolj na organiziran vpliv iz Fakultete za šport.

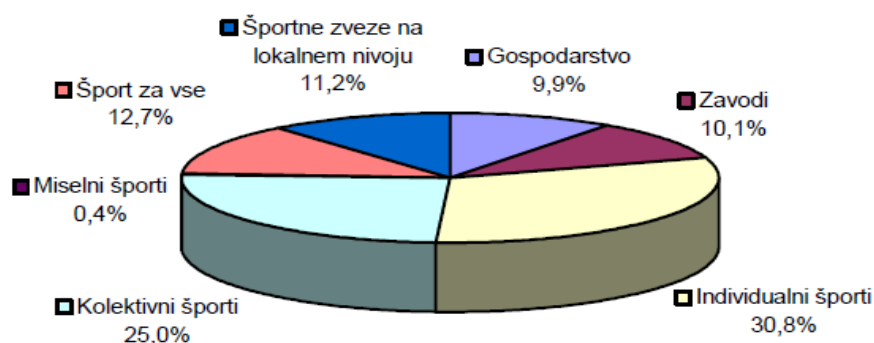
Ključni predstavniki Fakultete za šport ne pa nevladnih organizacij, večinoma odločajo skupaj z vladnimi predstavniki oz. državo (priprava aktov, kriterijev za sofinanciranje, usmeritev javnega financiranja...).

Potrdim lahko, da v športni dejavnosti obstaja negativna korelacija med obsegom javnega in obsegom neprofitno volonterskega sektorja. Prostor, ki ga zavzema država z javnimi službami, dominira nad neprofitno volonterskim sektorjem. Večji je delež zaposlenih v javnem sektorju, manjši je delež zaposlenih v neprofitno volonterskem sektorju. Ključni vladni igralci pa so na drugi strani večinoma vključeni v delovanje športnih organizacijah, med katerimi zaseda pomembno mesto prostovoljno delo.

Države EU je možno razvrstiti v več homogenih skupin glede na organiziranost, pravni red in financiranje športa. Glede na organiziranost imamo tipe držav, in sicer:

1. države z močnim civilnim sektorjem in tudi vplivom države (tudi močno sofinanciranje predvsem športa mladih, športa za zdravje in državnih reprezentanc - večji % BDP za šport,
2. države z močnim vplivom države na šport (sofinanciranje, zaposlovanje v športu preko državnih služb), sofinanciranje v % je veliko, absolutno pa manjše, saj gre predvsem za države vzhodne Evrope, kjer se je začel razgrajevati državni sistem športa, tržni pa »še« ni zaživel,
3. Države z zelo razvito civilno sfero v športu, ki je skoraj povsem avtonomna, ima tudi manj državnih subvencij. To so države, ki so šport prepustile trgu, skrbijo le za šolsko mladino, poudarjeno pa je lastništvo in trg.

GRAF 3.2: Celotni prihodki v športnih organizacijah v letu 1998

Vir: Bednarik v Oplotnik (2004, 26).

Med sodelovanjem nacionalnih športnih zvez in olimpijskimi komiteji z vladnimi strukturami v EU (po svetu) in s podobnimi strukturami v Sloveniji ni pomembnih razlik, vendar bi bilo za šport verjetno bolje, če bi ga pokrivalo drugo ministrstvo, saj se šolstvo (s prioriteto telesne - športne vzgoje, športa mladih) preveč usodno pomeša z društvenim športom. Namesto, da bi se šport mladih boril za sredstva znotraj šolskega sistema (in drugih predmetov), lobisti Fakultete za šport kot pedagoške in znanstvene inštitucije pomanjkanje sredstev iz šolskega in visokošolskega sistema kompenzirajo s sredstvi, namenjenimi športnim organizacijam, torej društvenemu sistemu športa. Bolje bi bilo dati sredstva uporabnikom, izvajalci meritev in svetovanj pa bi kandidirali za sredstva na podlagi konkurenčnosti in strokovnosti-uporabnosti svojih storitev. Sredstva so namreč namenjena ohranjanju konkurenčnosti športnikov in klubov, ne pa Fakulteti za šport. Za uspehe na športnih tekmovanjih so odgovorni športniki, zveze in klubi in tem mora biti omogočena izbira svetovalcev, tehnološke pomoči...

Če da država denar izvajalcu storitev (Fakulteta za šport) za društva in zveze direktno, ta izvajalcu ni več odvisen od društev - zvez, pač pa od države, torej društva - zveze nimajo vpliva na kvaliteto in ceno storitve, ki naj bi bila namenjena ohranjanje njihove konkurenčnosti. V državah s konkurenčnim športom so inštituti za šport samostojni in dejansko samo v službi klubov, zveze in reprezentanc. V uvodu k Nacionalnemu programu športa za leto 2000 tedanji državni sekretar za šport navaja, da je že leta 1971 postavljaj zahteve po sistemskih oz. zakonskih rešitvah na področju športa, kot protiutež modelu dogovarjanja in odločanja »posvečenih in nezamenljivih«. (Nacionalni program športa 2000)

4 ZAKLJUČEK

Po prepričanju športne javnosti država v Sloveniji preveč regulira področja, ki bi jih lahko avtonomno urejala sama organizirana civilna sfera oziroma nevladne organizacije. (Šugman in drugi 1999). V Sloveniji v nasprotju z naprednejšimi državami tudi nimamo enotnega registra ponudbe športnih dejavnosti, prav tako tovrstna ponudba ni ustrezno povezana med ponudniki storitev, po katerih je povpraševanje med uporabniki ponudb. Za izboljšanje zadovoljstva državljanov na področju športa bi bila zaželeno večja stopnja avtonomije nevladnih organizacij pri urejanju področja ob sedanji ali večji finančni podpori države. (Giacomelli 2002)

Potrebna bi bila analiza uresničevanja nacionalnega programa. Cilj naloge je pregledati razmerja med državno (oziroma javno) upravo in (vplivom) nevladnih organizacijami s področja športa. Nevladne organizacije lahko vplivajo tako na upravni kot tudi na politične stranke, saj so člani političnih strank pogosto dejavni na področju športa. V naši nalogi smo proučili razmerja med državno (oziroma javno) upravo in vplivom nevladnih organizacij na področju športa, zlasti tiste dejavnosti, ki so urejene neposredno preko področnih zakonov, ki urejajo in uokvirjajo dejavnost - vpletenost civilne družbe v procese urejanja - reguliranja področja športa. Dotaknila sem se uresničevanja Zakona o športu, nacionalnega programa na področju športa in vpliv zadnjih sprememb Zakona o društvih.

Namen naloge je bil preučiti področja športa, analizirati zakonske okvirje, utemeljiti in poiskati glavne nevladne organizacije na teh področjih ter opredeliti njihovo vlogo in vpliv na spremembe zakonskih in podzakonskih aktov. Proučila sem teoretični okvir za ponudbo na področju športa, možnosti organizirane dejavnosti in ponudbo dopolnilnih dejavnosti v Sloveniji tako s strani državnih - javnih kot nevladnih, civilnih – zasebnih organizacij. Ta področja zahtevajo prilagoditev ponudbe nastalim spremembam v svetu in pripravo programov, ki bodo konkurenčni ponudbi najnaprednejših držav, po katerih se želimo zgledovati.

Treba je priznati, da soobstajata dva pravna sistema: državni in športni ter konkurenca med njima. Šele ko bomo lahko določili meje, potem lahko govorimo o sodelovanju, kar je za šport zaželeno. Pravna pravila, ki urejajo šport, so mednarodna in splošna državna pravila:

mednarodna in državna pravila s področja urejanja (samo) športa in avtonomna pravila športnih organizacij.

Cilj je s povečanim vplivom na zakonodajo in financiranje iz javnih sredstev omogočiti široko ponudbo dejavnosti ter povečati zadovoljstvo interesnih skupin in državljanov, ki se jih področje športa dotika. tem področjem je treba dodati nove razsežnosti. Ugotovila sem, da lahko interesne skupine vplivajo na hitrejšo in kvalitetnejšo spremembo osnovnih aktov, če jih pristojno ministrstvo in državna uprava vključi v pripravo že v začetni fazi. Sodelovanje in postopki morajo biti predpisani s pravili. Vpliv na politične stranke je možen z aktivnostjo predstavnikov nevladnih organizacij s pisnimi pobudami in lobističnimi aktivnostmi, politične stranke pa potem te pobude udejanijo z glasovanjem v državnem zboru in sprejemanjem novih posodobljenih zakonskih okvirjev. Ugotovila sem tudi, kako predstavniki vplivajo na posodobitev podzakonskih aktov, ki se preko pritiska interesnih skupin in vpliva političnih strank realizirajo tudi v podzakonskih aktih, ki jih sprejema vlada in posamezna ministrstva. Globalno športno politiko naj določa parlament, uresničujejo pa naj jo športna društva in zveze kot inštituti civilne družbe, ne pa občinski in državni javni zavodi s plačanimi javnimi službami. V nasprotnem primeru se lahko država hitro znajde v stanju državnega urejanja (prostovoljne dejavnosti) športa. (Šugman 2000)

Položaj nevladnih organizacij je slab. Država ostaja le pri formalnih zavezah. Občine prispevajo dvakrat več sredstev za NVO kot država. Nekaj čez 15.000 evrov (na posamezno NVO) je povprečno na leto dobila le desetina nevladnih organizacij, 0,74 % je delež zaposlenih v NVO glede na vse delovno prebivalstvo v Sloveniji, manjši delež zaposlenih ima le še Romunija (Dvoršak 2007). Razvoj nevladnega sektorja je pri nas pod ravniyo razvitih držav (Dimnik 2009). Sekretarka Irma Mežnarič, na ministrstvu za javno upravo (MJU) odgovorna za sodelovanje z nevladnimi organizacijami, ugotavlja, da je nevladni sektor pri nas dokaj šibek. Mežnaričeva med drugim opozarja, da Slovenija po deležu prihodkov nevladnih organizacij v BDP močno zaostaja za drugimi državami v svetu. Skupni prihodki nevladnih organizacij pri nas predstavljajo 1,92 odstotka BDP, medtem ko je že leta 1995 povprečni delež prihodkov NVO v 22 državah sveta, ki so sodelovale v raziskavi, znašal 4,6 odstotka BDP. (Dimnik 2009)

5 LITERATURA

1. *Agencija RS za javnopravne evidence in storitve*. Dostopno prek: <http://www.ajpes.si/> (10. september 2009).
2. Andreff, Wladimir. 2009. *Sport financing of sport in times of global recession*. Coventry: International Conference Play the Game 8. – 12. junij. Dostopno prek: http://www.playthegame.org/uploads/media/Wladimir_Andreff_-_Financing_of_sport_in_times_of_crisis_01.pdf (30. avgust 2009).
3. Balent, Drago. 2009a. Intervju z avtorico. Ljubljana, 4. september.
4. --- 2009b. *Raziskava o financiranju športa v EU in Sloveniji: Podatki 27 športnih ministrstev Evropske unije, ostali podatki iz Statističnega urada Slovenije*. Agencije za javne podatke in evidence Slovenije in virov Fundacije za šport (FŠO). Dostopno prek: <http://www.fundacijazasport.org/> (31. avgust 2009).
5. Bednarik, Jakob. 1999. *Nekateri vidiki financiranja in organiziranosti športa v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
6. Bergant Rakočević, Vesna, Marko Ilešič, Peter Grilc, Klemen Podobnik, Ana Vlahek, Jure Levovnik, Tone Jagodic, Damjan Možina in Maja Gornik. 2008. *Šport & Pravo*. Ljubljana: GV Založba.
7. Branco Martins, Roberto. 2002. *European Sport's first collective agreement*. Rotterdam: T.M.C. Asser Institut.
8. Cashmore, Ellis. 1990. *Making sense of sport*. Oxon: Routledge.
9. Cervero, Ronald M. 1994. *Planning responsibility for adult education. A guide to Negotiating Power and Interests*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
10. Chalip, Laurence, Arthur Johnson in Lisa Stachura. 1996. *Nacional sports policies. An International Handbook*. London: Greenwood Press.
11. Chaker, Andre-Noel. 1999. *Study on national sports legislation in Europe*. University of Jyväskylä Finland: Council of Europe Publishing.
12. --- 2004. *Good governance in sport. A European Survey*. Strasbourg: Council of Europe Publishing
13. Council of Europe. 1999. *A compendium of national reports on laws affecting sport in countries having acceded to the European cultural convention. Reports drawn up at the request of the Committee for the Development of Sport*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.

14. Čebulj, Janez. 1992. *Značilnosti nove ureditve gospodarskih javnih služb. Mednarodni posvet. Prestrukturiranje javnega sektorja v Sloveniji*. Ljubljana: Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti.
15. Dimnik, Lucija. 2009. Položaj nevladnih organizacij je slab. Država ostaja le pri formalnih zavezah. *Sobotna priloga »Delo«* (18. april).
16. Doupona, Mojca in Krešimir Petrović. 2009. *Šport in družba*. Ljubljana: Fakulteta za šport - Inštitut za šport.
17. Dvoršak, Janko. 2007. *Strateška vprašanja slovenskega športa – status trenerja v slovenskem športu*. 3. Posvet NPŠZ in ŠZO 20. - 21. junij. Portorož: Strokovna služba OVŠ. Dostopno prek: http://www.olympic.si/fileadmin/dokumenti/seminar/Posvet%20NPSZ%20jun2007/portoroz_dvorsak.pdf (5. oktober 2009).
18. ---2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 31. avgust.
19. Education and Culture DG. 2007. *White paper on Sport*. European commission. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
20. Elliot, Anthony. 1996. *Subject to Ourselves*. Cambridge: Polity Press.
21. Elshstain, Jean B. in Timothy J. Cloyd. 1995. *Politics and the Human Body*. Vanderbilt: University Press Nashville.
22. Fritzweiler, Jochen. 2007. *Opredejena športna tipična merila*. Innsbruck: International Sports Lawyers Association.
23. Giacomelli, Oto. 2002. Javni interes in civilna športna sfera. *Delo* (13. maj).
24. Halgreen, Lars. 2004. *European Sports Law. A comparative Analysis of European and American Models of Sport*. Kobenhavn: Forlaget Thomson GadJura.
25. Horvat, Ludvik, Tomo Levovnik, Adolf Rajtmajer, Aleš Remih, Rajko Šugman, Matej Tušak, Aleks L. Vest in Milan Žvan. 1999. *Stanje, odnosi in vrednote v Slovenskem športu*. Ljubljana: Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez.
26. Hvala, Erika. 2002. *Šport in ideologija*. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
27. Huizinga, Johan. 1992. *Homo ludens*. Zagreb: Naprijed.
28. International Center for Not-for-Profit Law. 2001. *Survey of Tax Laws affecting NGOs in Central and Eastern Europe*. Washington: U.S. Agency for International Development. Dostopno prek: <http://www.icnl.org/knowledge/pubs/TaxSurveyCEE.pdf> (2. oktober 2009)
29. Javornik, Marija, Maja Topole, Miha Pavšek, Matej Gabrovec, Jože Maček, Irena Novak-Popov, Veronika Rot Gabrovec, Gorazd Lešnjak, Marija Benčina, Janez Stergar, Boris Jesih, Ingrid Slavec Gradišnik, Milojka Žalik Huzjan, Jasna Štrus, Majda Zorec-

- Karlovšek, Marko Marinčič, Marja Bešter, Vid Jakulin, Miha Juhart, Ivan Kristan, Peter Grile, Aleš Galič, Ada Polajnar-Pavčnik, Vladimir Simič in Niko Torelli. 1997-1998. *Veliki splošni leksikon: v osmih knjigah*. Ljubljana: DZS.
30. Jošt, Bojan. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 1. september.
  31. Kokalj, Vida. 2002. Pridobitna dejavnost društev. *Pravna Praksa* 21: 7.
  32. Kovač, Cvetka. 2004. *Primerjava poslovnih kultur držav članic EU*. Diplomsko delo. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
  33. Kovač, Marjeta ur. 1995. *Šport v Republiki Sloveniji. Dileme in perspektive*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
  34. Klajnsček Ciril. 2002. *Uzakonjanje obstoječega ali uzakonjanje možnosti, lokalno - globalno – socialno*. 1. Kongres socialnega dela. Portorož 17.-19. oktober. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
  35. Kravanja, Jaka. 2006. *Sponzorstvo kot strategija krepitev blagovne znamke podjetja*. Specialistično delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
  36. Kristan, Silvo. 2000. *Športoslovje na Slovenskem danes*. Ljubljana: Fakulteta za šport - Inštitut za šport.
  37. Kuntarič, Aleksander. 2002. *Organizacija in financiranje športa v Sloveniji*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
  38. Kukovica, Peter. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 4. september.
  39. Kustec Lipicer, Simona. 2007. *Cena uspeha. Evalvacijska analiza javne politike boja proti dopingu v vrhunskem športu v Sloveniji*. Ljubljana: NTD d.o.o.
  40. Levovnik, Tomo. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 4. september.
  41. Long, Jonathan. 2007. *Researching Leisure. Sport and Tourism. The Essential Guide*. London: Sage.
  42. Lukšič, Andrej in Simon Delakoda. 2006. *Strategija e-uprave za obdobje od leta 2006 do leta 2010*. Ljubljana: Inštitut za ekologijo. Center za elektronsko demokracijo.
  43. Makarovič, Matej. 2001. *Usmerjanje modernih družb*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
  44. Martins, Roberto Branco. 2002. *European Sports first collective labour Agreement*. Rotterdam: Council of Europe Publishing.
  45. Ministrstvo za šolstvo in šport. 1994. *Evropska listina o športu in kodeks etike v športu*. Council of Europe. Svet Evrope. Ljubljana: Tiskarna Domžale.
  46. --- 1998. *Zakon o športu*. Ljubljana: Tiskarna Tone Tomšič.

47. Možina, Stane. 1998. Vodenje v neprofitnih organizacijah. *Neprofitni management* 1 (2-3): 5-8.
48. *Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji* (NPS). Ur. l. RS 24-1065/2000. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r04/predpis_NACP24.html (10. september 2009).
49. *Odlok o soglasju k pravilom Fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji* (OdFSO). Ur. l. RS 57-2604/1998. Dostopno prek: <http://ius.info/Baze/REGI/F/E98A2CAT.htm> (10. september 2009).
50. *Odlok o ustanovitvi fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji* (OdFŠ). Ur.l. RS 9-361/1998. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r09/predpis_ODLO509.html (10. september 2009).
51. Oplotnik, Marko. 2004. *Financiranje športa v RS*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
52. Pirnat, Rajko. 1988. *Upravni aspekti javnega pooblastila*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Pravna fakulteta.
53. *Pravila fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji*. Ur. l. RS 67-3254/1998. Dostopno prek: <http://ius.info/Baze/REGI/F/998CB6AT.htm> (10. september 2009).
54. *Pravilnik o načinu in postopku sofinanciranja izvajalcev letnega programa športa*. Ur. l. RS 95-4522/1999. Dostopno prek: <http://ius.info/Baze/REGI/F/F991AAGJ.htm> (10. september 2009).
55. Pucelj, Vesna. 2006. *Pomen gibanja in športa za zdravje*. Dostopno prek: <http://www.ivz.si/index.php?akcija=novica&n=614> (31. avgust 2009)
56. Retar, Iztok. 2002. *Strategija športne rekreacije v RS*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
57. Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo. Zavod za odprto družbo Slovenije. 1997. Vloga in financiranje NVO. *Zbornik strokovnih prispevkov*. Fiesa: Ministrstvo za okolje in prostor.
58. Siekmann, Robert C. R. in Janwillem Soek. 2005. The European union and Sport. *Legal and Policy Documents*. Hague: T.M.C. ASSER PRESS.
59. *Sklep o postopku za kandidiranje in organiziranje velikih športnih prireditev v Republiki Sloveniji*. Ur. l. RS 64-2363/1993. Dostopno prek: <http://ius.info/Baze/REGI/F/K9393BGJ.htm> (10. september 2009).

60. Slovenske nevladne organizacije. 2002. *Projekt "Strategija sistemskega razvoja nevladnih organizacij v Sloveniji"*. Gradivo za udeležence. Ljubljana: Cankarjev dom.
61. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2005. Ljubljana: DZS.
62. Sodrznik, Janez. 2009. Intervju z avtorico. Ljubljana, 3. september.
63. Sotlar, Lucija. 1996. *Ureditev javnih služb v Sloveniji s posebnim poudarkom na spremembah po sprejetju nove Slovenske Ustave*. Magistrska naloga. Ljubljana: Pravna fakulteta.
64. STA- Siol portal. 2009. *Težavno financiranje športa v času recesije*. Dostopno prek: http://www.siol.net/sportal/drugi_sporti/preostalo/2009/08/tezavno_financiranje_sporta_v_casu_recesije.aspx (31. avgust 2009).
65. *Strategija vlade za sodelovanje z nevladnimi organizacijami*, 25. januar 2005. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/mju_dokumenti/pdf/STRATEGIJA_VLADE_RS_ZA_Z_NVO.pdf (10. september 2009).
66. »Šport kot prvina kakovosti življenja«. 2001. Olimpijski komite Slovenije.
67. Šugman, Rajko. 1998. *Organiziranost športa doma in po svetu*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
68. --- 2000. *Definicije in vloga športa v družbi - zbrana besedila*. Ljubljana: GEA College.
69. Šugman, Rajko, Jakob Bednarik, Mojca Doupona-Topič, Gregor Jurak, Bobut Kolarič, Marko Kolenc, Martina Rauter in Matej Tušak. 2006. *Športni menedžment*. Ljubljana: Fakulteta za šport - Inštitut za šport.
70. Tavnar, Anton. 1997. *Društva: Nova zakonodaja*. Velenje: Pozoj.
71. Teršek, Andraž. 2009. Bobu bob. *Večer* (14. september).
72. Trstenjak, Verica. 1995. Nevladne organizacije - Pravna ureditev društev in ustanov. *Pravna praksa* 352: 30.
73. --- 1996. Ustanove in fundacije v novi zakonodaji. *Gospodarski vestnik* 9: 85.
74. --- 1998. Pravne podlage nevladnih organizacij v Sloveniji. *Neprofitni Management* 1: 59.
75. Tušak, Matej in Jakob Bednarik. 2002. *Nekateri psihološki, socialni in ekonomski vidiki športa v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
76. Uhan, Samo. 1998. *Prava in neprava mnenja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
77. United Nations Volunteers. 2001. *Getting to the people*. Germany: UNV Bonn.
78. *Ustava Republike Slovenije*. Ur. l. RS 33/91. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_USTA1.html (10. september 2009).
79. Utenkar, Gorazd. 2009. Koliko je vredna medalja. *Delo – Mag* (31. avgust).

80. Vodeb, Roman. 2000. *Ideološke paradigme v športu (...ko poseže vmes država)*. Trbovlje: FIT.
81. Vrečko, Igor. 2003. *Strategija sistemskega razvoja nevladnih organizacij za obdobje 2003 – 2008*. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/nevladne_organizacije/Strategija-NVO.pdf (1. oktober 2009).
82. *Zakon o igrah na srečo*. Ur. l. RS 134/2003. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2003134&stevilka=5828> (10. september 2009).
83. *Zakon o javnih naročilih*. Ur. l. RS 24-1464/97 – ZJN. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r07/predpis_ZAKO1667.html (10. september 2009).
84. *Zakon o računskem sodišču*. RS. Ur. l. RS 48 - 1825/94 - ZRS. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r00/predpis_ZAKO2550.html (10. september 2009).
85. *Zakon o športu*. Ur. l. RS 22/1998. Dostopno prek: <http://ius.info/Baze/REGI/F/Z983A1GJ.htm> (10. september 2009).
86. *Zakon o zavodih*. Ur. l. RS 12/91. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r00/predpis_ZAKO10.html (10. september 2009).
87. Zavod za mednarodno pravno izobraževanje in raziskovanje. 2002. *Simpozij o pravnih vidikih športa*. Ljubljana: SECLI.
88. Žižek, Slavoj. 1984. *Birokratija i uživanje*. Beograd: Radionica SIC.

PRILOGA

PRILOGA A: VPRAŠALNIK

Spoštovani!

Sem Nina Balent, absolventka Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani, študija POLITOLOGIJE (smer ANALIZA POLITIK IN JAVNA UPRAVA).

Naslov oziroma tema diplomske naloge, ki jo bom raziskala, je:

VPLIV NEVLADNIH ORGANIZACIJ NA DRŽAVNO UPRAVO PRI ODLOČANJU NA PODROČJU ŠPORTA

Pri iskanju odgovorov, sem izpostavila hipoteze, in sicer:

1. Nevladne organizacije na področju športa nimajo dovolj vpliva na odločanje države glede zakonodaje in sofinanciranja izvajanja letnega programa v športu RS.
2. Država na področju športa, preko zakonske regulative, lastništva objektov in sofinanciranja prekomerno ureja področja: statusa športnikov in športnih delavcev, usposabljanja in licenciranja, financiranja programov in upravljanja objektov nevladnih organizacij v športu.
3. Država in njeni javni zavodi s svojimi servisnimi storitvami (javnimi službami) vplivajo pozitivno na konkurenčnost nevladnih organizacij na področju športa v Republiki Sloveniji.

Prosila bi Vas, da mi pomagate in v čim krajšem času izpolnite moj vprašalnik ter ga pošljete po e-pošti na: nina.balent@gmail.com

Za trud in prijaznost se Vam najlepše zahvaljujem!

S spoštovanjem,

Ime organizacije, katere predstavnik ste (društva ali druge nevladne organizacije):

Ime in priimek osebe, ki je vprašalnik izpolnila:

E-pošta osebe, ki je vprašalnik izpolnila:

VPRAŠANJA:

1. Ali ste mnenja, da imajo nevladne organizacije na področju športa dovolj vpliva na odločanje države glede zakonodaje v športu?

- 0 NE, sploh nimajo vpliva.
- 1 NE, nimajo vpliva na odločanje.
- 2 NE, imajo premalo vpliva na odločanje.
- 3 Imajo nekaj vpliva na odločanje.
- 4 DA, imajo dovolj vpliva na odločanje.
- 5 DA, odločilno vplivajo na odločanje.

Vaš komentar:

2. Ali ste mnenja, da nimajo nevladne organizacije na področju športa dovolj vpliva na odločanje države glede sofinanciranja izvajanja letnega programa športa v RS?

- 0 NE, sploh nimajo vpliva.
- 1 NE, nimajo vpliva na odločanje.
- 2 NE, imajo premalo vpliva na odločanje.
- 3 Imajo nekaj vpliva na odločanje.
- 4 DA, imajo dovolj vpliva na odločanje.
- 5 DA, odločilno vplivajo na odločanje.

Vaš komentar:

3. Ali ste mnenja, da država na področju športa preko zakonske regulative, lastništva objektov in sofinanciranja prekomerno ureja področja: statusa športnikov in športnih delavcev, usposabljanja in licenciranja, financiranja programov in upravljanja objektov nevladnih organizacij v športu, sofinanciranja javnih služb preko javnih zavodov;

- 0 NE, sploh ni res, saj na urejanje teh področij vplivajo nevladne organizacije.
- 1 NE, ni res, saj na urejanje teh področij v veliki meri vplivajo nevladne organizacije.
- 2 NE, malo ureja ta področja, na urejanje teh področij vplivajo nevladne organizacije.
- 3 Država, ustrezno oz. prekomerno ureja ta področja.
- 4 DA, prekomerno ureja imajo dovolj vpliva na odločanje.
- 5 DA, odločilno prekomerno ureja.

Vaš komentar:

Katera področja športa mora urejati državna uprava samostojno, katera v sodelovanju in katera nevladne organizacije?

4. Država in njeni javni zavodi s svojimi servisnimi storitvami (javnimi službami) vplivajo pozitivno na konkurenčnost nevladnih organizacij na področju športa v Republiki Sloveniji?

- 0 NE, sploh ni res, saj bi servisne storitve za šport ceneje in bolje od Javnih zavodov opravile za isti javni denar nevladne organizacije.
- 1 NE, ni res, saj servisne storitve za šport opravljajo nevladne organizacije, javni zavodi samo služijo za zaposlovanje kadrov in jemljejo športnim organizacijam »njihov denar«
- 2 NE, javni zavodi s servisnimi storitvami (javnimi službami) zmanjšujejo konkurenčnost nevladnih organizacij, saj bi bile te denarjem, ki ga bi prejele namesto javnih zavodov, konkurenčnejše.
- 3 Javni zavodi zmanjšujejo oziroma vplivajo pozitivno na konkurenčnost nevladnih organizacij.
- 4 DA, država in njeni javni zavodi s svojimi servisnimi storitvami (javnimi službami) vplivajo pozitivno na konkurenčnost nevladnih organizacij na področju športa v Republiki Sloveniji.
- 5 DA, država in njeni javni zavodi s svojimi servisnimi storitvami (javnimi službami) vplivajo zelo pozitivno na konkurenčnost nevladnih organizacij na področju športa v

Republiki Sloveniji.

Vaš komentar:

Katera servisne storitve na področja športa bi morala zagotavljati država in njeni javni zavodi s svojimi servisnimi storitvami (javnimi službami)?

Ali so to meritve in svetovanja, skrb za vzdrževanje, gradnjo in upravljanje športnih in spremljajočih objektov?

Ali bi, če bi dobile javni denar - koncesijo za opravljanje teh storitev, enako ali bolj ekonomično zagotavljale same nevladne organizacije s področja športa?

4. Na katere javne inštitucije imajo največji vliv društva in zveze, OKS-ZŠZ?

Razvrsti je vpliv s strani društev in zvez in OKS-ZŠZ na javne inštitucije.

Rangirajte od 1 do 6!

1 pomeni največ vpliva

6 pa najmanj vpliva s strani društev in zvez, OKS-ZŠZ

Vpišite rang - mesto	Ministrstvo za šolstvo in šport
Vpišite rang - mesto	Zavod za šport Republike Slovenije
Vpišite rang - mesto	Fundacijo za financiranje športnih organizacij v RS
Vpišite rang - mesto	Lokalne skupnosti (občinske in mestne uprave)
Vpišite rang - mesto	Občinski javni zavodi za šport
Vpišite rang - mesto	Fakulteto za šport

Opombe, mnenja, pojasnila:

Hvala za Vaš trud!

Nina Balent